

Uresničevanje šolske reforme

Poslanci prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS so kritično sprejeli gradivo, ki ga je o izvajanju reforme v osnovni šoli pripravil republiški zavod za napredek šolstva

Ustanovljena je skupnost tehniških šol Slovenije

Prosvetno-kulturni zbor skupščine SR Slovenije je dal na dnevni red svoje seje dne 5. t. m. med drugim tudi razpravo o šolski reformi ali točneje: obravnavo gradiva o uresničevanju reforme v osnovni šoli ter o 5-letnem preizkusu učnega načrta za osnovne šole. Po besedah predsednika prosvetno-kulturnega zbora Iva Tavčarja je bil namen te razprave v tem, da bi javnost v tej zvezi natančneje in bolj verodostojno obvestili o dosedanjih prizadevanjih in dosežkih reforme v osnovni šoli, pa tudi o njenih slabostih in pomanjkljivostih. Poudaril je, da pomeni gradivo, ki ga je za to razpravo predložil Zavod za napredek šolstva SRS, začetek resnega strokovnega in raziskovalnega dela, ki nam šele omogoča vpogled v naše reformno delo in nam daje temeljitejša osnove za nadaljnje ukrepe.

Številne pripombe in predloge, ki so jih poslanci dali na omenjeni seji glede uresničevanja šolske reforme, naj bi Zavod za napredek šolstva proučil in jih po vsestranski presoji upošteval pri nadaljnjih prizadevanjih za izpopolnitev reforme osnovne šole. Le na kratko hočemo sumirati nekatere misli in izvajanja s te seje.

Za ilustracijo naj iz obsežnega gradiva, ki nosi naslov »Uresničevanje reforme v osnovni šoli«, navedemo nekaj stavkov.

»Predno smo leta 1957/58 uvedli nove učne načrte v osnovno šolo, kar je pomenilo v bistvu začetek reformnega procesa, so bile izvršene priprave, ki so ustvarile med pedagoškimi delavci interes za načela reformirane šole in pripravljenost za njihovo izvajanje. Učitelstvo je imelo vso moralno podoro v naši javnosti, ki je z razumevanjem spremljala gibanje za novo šolo.

Manj ugodni so bili materialni in kadrovske pogoji ob preho-

du v reformo osnovne šole. Malone 70 % vseh osnovnih šol je razvijalo svoje delo v težavnih neurejenih pogojih. Pouk je bil v dveh ali več izmenah, oprema šol je bila zastarala in nepopolna, razen tega je na vseh šolah primanjkovalo sodobnih učil in nazoril.

Primanjkovalo je učitelstva celo na stopnji razrednega pouka, medtem ko je imelo na višji stopnji le nizek odstotek učiteljev ustrezno kvalifikacijo za predmetni pouk. Še danes manjka 1400 predmetnih učiteljev za višjo stopnjo osnovne šole...

Zgolj z izpopolnjevanjem učiteljev pa seveda ne bomo mogli dvigniti našega šolstva na višjo raven. Potrebno je ustvariti pogoje, da bodo prihajali že na osnovne šole strokovno in pedagoško tako izobraženi učitelji, kot to terjajo zahteve reformirane šole...

V prizadevanjih za reformo osnovne šole ugotavljamo, da so bili doseženi v razmeroma krat-

kem obdobju določeni uspehi. Reforma je predvsem razgibala učiteljski kader, ki je deloval na vzgojnoizobraževalnem področju, v skladu z razvojem in zahtevami naše družbe...

Kljub uspehom v vnanji strukturi in organizaciji osnovne šole pa v prvem obdobju še nismo dosegli večjih uspehov v vsebinskih zahtevah reforme.

Zato je v naslednjem obdobju ena glavnih nalog naše šole, da izboljša vsebino in kvaliteto vzgojnoizobraževalnih prizadevanj. Uresničiti te naloge pa je možno samo z izboljšanjem materialnih in kadrovskih pogojev...

delovanja reformirane osnovne šole, to je učni uspeh, ob čemer ugotavljamo stagnacijo izobraževalnih rezultatov in zadnje leto celo znatni upad, nam postane očitno, da bo proces šolske reforme znatno daljši, kot smo morda pričakovali. Predvsem pa nam mora biti jasno, da nekoliko prezgodaj pričakujemo že vidne rezultate v končnem efektu reforme osnovne šole...

Poslanec Kajetan Kovič je rekel, da intenzivnost naših prizadevanj za izboljšanje pogojev, ki naj omogočijo uresničitev reforme, ni porastla; marsikje se je sicer mnogokaj izboljšalo, vendar (Dalje na 3. strani)

Na Tehniški šoli za elektrostroko v Ljubljani je bil 12. t. m. ustanovni občni zbor skupnosti tehniških šol Slovenije. V poročilu predsednika iniciativnega odbora prof. Ivana Petroviča iz Maribora je bilo posebej naglašeno, kako je prišlo do ustanovitve skupnosti: peštra, pereča problematika na vseh področjih našega tehniškega šolstva, njena neubranost tj. predstojeca verifikacija, uskladičev učnih programov, ki naj temeljijo na proučilih, vprašanja financiranja, delovni programi itd., vse to je narokovalo delavcem v teh zavodih, da se združijo in skušajo

svoja prizadevanja kolikor mogoče uskladiti in pospešiti s skupnimi močmi.

V 7. členu statuta skupnosti tehniških šol SRS je podrobneje označen namen skupnosti, ki je v naslednjem:

— spremljati in proučevati želi celotno problematiko izobraževanja tehniških kadrov tako iz vrst mladine kot odraslih in jo posredovati upravnim organom, strokovnim društvom, družbenopolitičnim organizacijam ter prizadebiti delovnim organizacijam in njihovim združenjem;

— skrbeti za izboljšanje izobraževanja na tehniških šolah, usklajevati njihovo delo in posredovati članom delovne izkušnje posameznih tehniških šol;

— organizirati pravno in drugo strokovno pomoč v zvezi s samoupravljanjem tehniških šol;

— proučevati problematiko financiranja tehniških šol in dajati predloge za izpopolnitev tega financiranja;

— proučevati in dajati mnenje o ustreznosti mreže tehniških šol na področju SR Slovenije;

— skrbeti za strokovno in pedagoško izpopolnjevanje učnega kadra;

— pospeševati delo v zvezi z izdajanjem skript in učbenikov ter pomagati šolam pri nabavi učil.

Na občnem zboru so še posebej poudarili, da nikjer v statutu ni predvideno, da bi skupnost lahko posredovala v samoupravne pravice članstva, ki morajo biti brezpogojno varovane. Vse naloge, ki jih bo opravljala skupnost, bodo posvetovalnega in informativnega značaja. Od samoupravnih in upravnih organov vladnih šol pa skupnost pričakuje pri sprejemanju in izvajanju svojih sklepov vso pomoč.

Za predsednika skupnosti tehniških šol SRS so na občnem zboru izvolili direktorja Tehniške šole za elektrotehniško stroko v Ljubljani Ferda Gorjanca, za podpredsednika pa direktorja Tehniške šole za elektrotehniko in strojno stroko v Mariboru Ivana Petroviča.

Na zadnji seji prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS je bilo govora tudi o proizvodnem delu oziroma tehniškem pouku učencev; zdi se, da bodo morale to vprašanje podrobneje, analitično obravnavati naše strokovne službe. — Posnetek kaže praktične vaje učencev v tovarni pisalnih pisalnih strojev TOPS

NEPOTREBNI PREDMETI V UČNEM NAČRTU?

Poslanica Truda Zohertjeva je bila mnenja, da gospodinjstvo pouk oziroma »ekonomika potrošnje« v tej ali drugi obliki sploh ne sodi v predmetnik, ki naj po zekonu o osnovni šoli, 1. in 2. člen, zagotovi otrokom osnovno vzgojo in osnovno splošno izobrazbo, ki bi ustrezala sedanjim razvojni stopnji naše družbe. Ali naj obvladovanje gospodinjstev poslovanja danes še prištevamo med osnovne komponente vzgoje in izobrazbe? Ko se hkrati zavzemamo za to, da bi naša družina z organizacijo različnih servisov razbremenili gospodinjstvega dela in njeno delovno energijo usmerjali bolj ustvarjalno in racionalneje? Ali ne bi kazalo v okviru razpoložljivega fonda uraje povečati ure tistim predmetom, ki so v resnici nosilci vzgoje in izobrazbe, pa vendar že leta in leta dajejo kritično slabe rezultate, kakor npr. slovenski jezik, matematika, tuji jeziki in morda še kaj?

Ista poslanica se je zavzela tudi za to, da bi osnove moralne vzgoje ne bile v predmetniku višjih razredov kot poseben predmet, kajti »vsak učitelj mora hkrati biti tudi vzgojitelj, to pomeni, da mora znati ob konkretni izobrazbi izločiti moralno vzgojni element; samo tako, ob konkretni tvarini predmetov grajena vzgoja bo dojemljiva in pedagoško učinkovita«.

Poslanec Dušan Sinigoi je govoril o preveliki obremenitvi učencev v šoli in doma. Zlasti pri tehničnem pouku so učenci strahovito obremenjeni z domačim delom. »Lahko ugotavljamo, da imajo v mestih obrtniki kar precej dela prav z učenci...« V pogledu kadrovskega vprašanja v osnovnih šolah bi pa morali razmisliti, kje so še kakšne rezerve, ki bi lahko mobilizirale naše kadre. »Ne morem si misliti, da recimo Višja gospodinjstva šola v Groljah izobražuje izključno samo za gospodinjstvo...«

Predstavnik CK ZMS Emil Rojc je dejal: »Samo če imamo pred očmi enega temeljnega pokazatelja uspešnosti dosedanjega

SIGNAL ZA DIJAKE IN OPOMIN STARŠEM

Polletna bilanca na ljubljanskih tehniških srednjih šolah

Polletje je prižgalo na semaforih zelene, rumene in rdeče luči. Vse po lestvici uspeha. Spričevala, popisana z boljšimi, dobrimi ter najslabšimi ocenami. Takšnimi, ki so opozorile dijake srednjih šol, da je — zaradi več kot 7 negativnih ocen — »luč na križišču« zasvetila »rdeče«. Opozorilo, da bo treba nekaj časa počakati, preden bodo nadaljevali pot. Odmor za pol leta.

O tem, kakšne učne uspehe so dosegli dijaki ob polletju na tehniških srednjih šolah v Ljubljani, koliko dijakov je bilo ob tej priložnosti (preusmerjenih), kje so vzroki za ta pojav in kakšna poverila so upoštevali pri tem, naj povedo predstavniki posameznih šol.

TEHNIŠKA ŠOLA ZA STROJNO STROKO

Od 783 dijakov na strojnem oddelku jih je izdelalo 46,61 %, medtem ko je na varilskem, kjer je vpisanih 60 dijakov, 21,6 % pozitivnih. Že med letom so izrekli disciplinske kazni sedmim učencem, ki so imeli več kot 40 neopravičenih ur (59, 77), sedaj pa jih je potrdil še učiteljski zbor. Nekateri od teh dijakov že dalj časa niso prihajali v šolo in so izjavili, da bodo izstopili — zato so jih črtali s seznama. Na tem oddelku niso preusmerili nobenega dijaka, ki je imel slab uspeh.

Učni uspeh je tokrat nekoliko slabši kot prejšnja leta, vendar so dosegli v primerjavi s prvo redovalno konferenco precejšen napredek. V tem času so organizirali razgovore s starši in poskrbeli za instrukcije. Dopolnilnega pouka namreč ni bilo mogoče izvesti zaradi pomanjkanja prostora (pouk imajo v treh izmenah),

ker je tretjina dijakov vozačev in ker mnogi izmed ljubljancev niso prihajali k pouku. Glavni vzrok učnih neuspehov je malomarnost dijakov, ostali vzroki pa so: preveliko število dijakov v razredih, pomanjkanje strokovnih učiteljev in prenatrpan program, v katerega je treba vključiti med drugim tudi pojasnjevanje snovi, ki bi jo morali osvojiti učenci že v osnovni šoli. Pojavljajo se tudi razni vzgojni problemi, učnim uspehom pa botruje tudi premajhna skrb staršev za otrokov uspeh v šoli. Na nekatere mladotletnike starši sploh nimajo vpliva. Na take poskuša vplivati mladinska organizacija preko razredne skupnosti. Za vsakega dijaka imajo v razredu diagram učnega uspeha, o katerem redno obveščajo starše, osebe internata, v katerem dijak živi, in dajalce štipendij.

TEHNIŠKA ŠOLA ZA KEMIJSKO, METALURŠKO IN LESNO INDUSTRIJSKO STROKO

Na tej šoli je 1033 dijakov, od tega je bilo pozitivno ocenjenih 44,5 %, negativno pa 54,4 % (ostali so neocenjeni). Zaradi slabih ocen jih je prostovoljno izstopilo 10 (sploh niso več prihajali v šolo), zaradi neopravičenih ur pa so črtali 2. Po dosedanjih ugotovitvah je lestvica uspeha taka: na prvem mestu so dijaki, ki stanujejo v internatu, na drugem vozači in na zadnjem ljubljanci. Dijake, ki so imeli veliko slabih ocen in se v novem okolju sploh niso znašli, so poslali v zavod za poklicno usmerjanje. O tem je govedal socialni delavec Lojze Pretnar: »Pri vsakem od dijakov, ki je neuspešen pri učenju oziroma nediscipliniran, proučimo, preden mu izrečemo kazen, ali ga preusmerimo

GRADBENA TEHNIŠKA ŠOLA

Na gradbeni tehniški šoli je bila povprečna ocena ob polletju 2,87. Od 770 dijakov jih je doseglo 55 % pozitivnih uspeh, 44 % pa jih je imelo negativne ocene. Neocenjeni so bili 4. In polletna selekcija? Dva dijaka so izključili zaradi neopravičenih ur, 13 pa so jih črtali, ker so imeli več kot 7 negativnih ocen. S pogojem — namreč, da bodo ob polletju odstranjeni, če ne bodo v redu opravljali svojih dolžnosti, so seznanili dijake že ob vstopu v šolo. O slabih uspehih dijakov so sproti obveščali starše in jih na ta pogoj tudi opozarjali. Preusmerjanja torej nikoli niso izvedli na hitro, pa tudi ne neodgovorno. Na šoli ga utemeljujejo takole: Če se dijak nekaduje, je tudi njegova dolžnost, da izpolnjuje določene obveznosti. Upoštevati moramo, da stane družbo vsak dijak na TSS več kot 120.000 dinarjev in da je za svoj neuspeh odgovoren tudi družbi. Preden smo dijaka preusmerili, smo natanko preverili vse okoliščine — nismo ga črtali avtomatično. Vzroki so bili: nedelavnost, malomarnost, pa tudi nesposobnost, ki je pri sprejemnem izpitu še nikakor ni bilo mogoče kazeti, ali ga preusmerimo (Dalje na 2. strani)

Odsotnost družbenih kriterijev?

Eden izmed republiških šolskih organov je pred nedavnim razposlal na nekatere osnovne šole v Sloveniji med drugim tudi anketno listo z vprašanji. Kako so na šolah razpoloženi do vseh mogočih anketnih akcij, do različnih vrst dopisov, priporočil, ki neprestano prihajajo od nekod na šole in vedno nekaj hočejo, želijo, zahtevajo... o tem danes ne nameravamo pisati. Med anketami, ki prihajajo na šolske zavode, so tudi take, ki služijo resnim namenom. Ta, o kateri je govora, je bila takega značaja. Od šol je želela nekaj podatkov oziroma mnenj o posameznih učnih področjih, da bi dobili tako nekoliko jasnejšo podobo o stanju reformiranega pouka na naših šolah.

Med vprašanji, na katera naj bi šole odgovorile, je bilo tudi eno, ki je zadevalo družbeno aktualnost posameznih predmetov. Učitelji naj bi povedali, kaj se jim v predmetu, ki ga poučujejo, zdi vredno večjega poudarka glede na kriterij družbene aktualnosti. To je prav gotovo vprašanje, vredno vse pozornosti pri izpopolnjevanju učnega načrta naše »reformirajoče« šole. Lahko rečemo eno glavnih vprašanj.

Zgodilo pa se je, da je rubrika v anketni listi s tem vprašanjem ostala prazna. Ne v enem, dveh ali treh primerih: nobena izmed anketiranih šol ni odgovorila na vprašanje (na vsa ostala vprašanja so prispeli odgovori), kaj mislijo učitelji o družbenem pomenu posameznega učnega predmeta, kaj bi bilo po njihovem mnenju treba v učnem načrtu še bolj poudariti, da bi se v vzgoji in izobrazbi mladine približali ciljem, ki smo si jih kot družba zastavili z reformnimi načeli.

Zdi se nam vredno, da bi se zamislili ob tem vprašanju in skušali poiskati razloge, ki so branili učiteljem, da navedejo odgovor na jasno postavljeno vprašanje. Se več: po našem mnenju bi dejstvo, kot je zgoraj omenjeno, osvetlovalo, ker je stvar toliko pomembna. Na tem mestu bi se danes — in to samo od daleč — dotaknili enega izmed razlogov, ki se nam dozdeva, da so v sredi pri tem čudnem dejstvu.

Položaj šole v naši družbeni stvarnosti v bližnji preteklosti nam je bolj ali manj jasen. Sele v zadnjem času začnemo vzgojnoizobraževalni zavodi dobivati tudi pri nas tisto družbeno vlogo, ki jim po samem pomenu in značaju njihove dejavnosti v sodobnem življenju gre. Počasi — ponekod hitreje, drugje počasneje: različni so pač vzroki, ki pospešujejo ali zavirajo ta proces — se šole kopeljejo iz preveč zapostavljene vloge, prihajajo do veljave, ki jo v današnji, na racionalnosti temelječi družbi morajo imeti, če naj gre celotni družbeni razvoja ne moteno naprej... Toda takle preobrat ni majhna stvar: če bi hoteli le od daleč osvetliti psihološko podobo naših šolnikov v preteklih letih, bi prišli do zanimivih ugotovitev, ki bi nemara marsikoga začudile. Podrejena vloga dela, ki ga opravljajo, čeprav se zavedajo, da si nekeje po krivici zapostavljajo, pusti na duševnem profilu človeka sledove, ki se ne dajo tako hitro odstraniti... Morda se sploh ne dajo odstraniti.

Spomniti se je treba samo na družbeno vlogo učitelja na podeželju in sploh v manjših krajih: kolikokrat smo čuli, da je bila vsa ta njegova »družbena« vloga omejena samo na recimo — pisanje zapisnikov na sejah, kjer so govorili (in odločali) drugi! Čezmerno delo v šoli, ubadanje z otroki ves dan, potem pa še delovanje v različnih prosvetnih društvih (ki so prav tako kot šole, zaradi premajhne skrbi, ki jim jo posveča družba — zašla v kritičen položaj) pa v drugih organizacijah, toda vedno le nekeje ob strani glavnega toka družbenega dogajanja, v podrejeni vlogi. (In k temu je treba priložiti še neprimerno nagrajevanje!) Kakšen duševni profil naj ima v takem položaju človek, ki se hkrati zaveda, da bi njegovo delo moralo v določeni družbi pomeniti mnogo več in vse kaj drugega, kot je pomenilo in marsikje na žalost pomeni še danes?

Po družbeni aktualnosti njegovega dela sprašujete?

Sami veste, kakšno družbeno aktualnost se prisodili njegovemu delu, po kakšnih družbenih kriterijih nagradujete njegov trud... D.H.

Iztirjena mladost

Mladostnikov, ki jih kaznujejo sodišča, je zadnja leta vedno več: 1960. leta jih je bilo 495, tri leta kasneje pa že 592. Lestvica kaznivih dejanj mladostnikov nas opozarja, da je bilo izrečenih relativno največ kazenskih sankcij zaradi tatvin oziroma kaznivih dejanj, ki so jih zagrešili mladostniki zoper premoženje. Statistika skrbno ugotavlja, da tovrstni prestopki naraščajo, saj je bilo 1961. leta izrečeno zaradi tega 68,4 % vseh sankcij. 1963. leta je bilo 80,6 odstotkov. Za ostala kaznivih dejanj mladostnikov (posebno kazniva dejanja zoper življenje in telo) velja, da jih je vsako leto manj. Problematika mladostniškega prestopništva pa seveda ni le v kaznivih dejanjih, temveč tudi v poplavi prekrškov.

Ni slučajna in presenetljiva ugotovitev, da je največ mladostniških prestopkov v mestih in industrijskih središčih (na katera odpade nad polovico kaznivih dejanj) in da je na podeželju kriminaliteta skoraj neznatna.

Prva postaja na krivih poteh je najpogostejše navadna tatvina zasebnega premoženja. 1963. leta so zagrešili mladostniki 374 manjših tatvin in 67 vlomov na škodo zasebnega premoženja in 85 manjših ter 61 vlomnih tatvin na škodo družbenega premoženja. Vse pogostejše mikajo mlade ljudi motorna vozila. Zaradi neupravičene uporabe mopeda in avtomobilov — takih primerov je bilo pred dvema letoma 80 — so izrekli sodišča 13 sankcij.

Vse do 1963. leta je naraščalo število mladih od 14—16 let, ki so jim sodišča izrekli kazni.

KJE SO VZROKI?

Med mladostniki sicer ni dosti povratništva, le-to pa vendarle rahlo narašča (od 5,4 % v 1961. letu na 6,4 % v letu 1963). Organi za notranje zadeve namreč ugotavljajo, da se srečujejo z okrog 30 % mladih, ki zagrešijo kazniva dejanja v drugič.

Analize ugotavljajo, da jih ni malo, ki pobegnejo zdoma ali iz vzgojnih zavodov, »spotoma« pa napravijo še kakšno kaznivo dejanje. Statistika, ki pravi, da je 1961. pobegnilo 1279 mladostnikov, 1963. leta pa 1026, kaže, da se število pobegov počasi zmanjšuje...

Vprašanje je seveda, kakšni so vzroki mladostnega prestopništva. Najpogostejše jih moramo iskati v mladostnikovem okolju in širšem okolju (družina, dom, družba, šola) oziroma v kombinaciji negativnih činiteljev okolja.

Številne ankete in analize iz zadnjih let kažejo, da je največ mladostniških prestopkov iz t. im. popolnih družin (živa oba roditelja), ki imajo določene probleme, kar negativno vpliva na mladega človeka. Velja pristaviti, da je zmanjšana vzgojni vpliv staršev tudi v družinah, kjer problemov sicer ni, vendar so starši prezaposleni (včasih tudi zaradi pretirane težnje po naglem povečanju standarda).

Niso redki primeri, da so prestopniki iz nepopolnih družin (npr. otroci razvezanih staršev ipd.), posebna kategorija pa so t. im. domski otroci, katerih delo je težko vzgojiliv, nagnjen k begunstvu in klatenju.

Vplivi ožjega okolja (družine) sami sicer še ne vodijo v kriminal, vendar so usodni, kadar se

jim pridružijo vplivi širšega okolja. Izostajanje od doma, pohajkovanje ipd. so ponavadi prvi znaki, ki opozarjajo na ogroženost mladega človeka. Tudi primeri, ko je mladostnik zaradi prestopka izključen iz šole (ali odpuščen z delovnega mesta), imajo največkrat bolj škodljive kot koristne posledice.

KAZNI — TODA KAKŠNE?

Zadnja leta (odkar so bili novelirani kazensko-pravni predpisi) se v praksi uveljavlja stališče, da se v načelu izrekajo zoper mladostnike le vzgojni ukrepi, kazni pa le izjemoma zoper starejše mladostnike, in sicer za najhujša kazniva dejanja. Sodišča odmerjajo torej večinoma ukore in strožje nadzorstvo skrbstvenega organa. Oddaje v disciplinski center do 1963. niso izrekli (razen v mariborskem okraju), ker ni bilo primernih institucij. Pa tudi kasneje, ko so bile, so se sodišča le redko odločila za ta ukrepe.

Dejstvo je, da je zadnja leta vedno več mladostnikov, ki so kaznovani zaradi svojih dejanj. 1963. leta je bilo npr. zaradi vdanja brezdelju upravno kaznovanih 147 mladih ljudi. Največ je bilo takih, ki po končanem obveznem šolanju zapuste klopi, obenem pa se ne vključijo v redno delo. Zaradi najrazličnejših prometenih prekrškov je bilo kaznovanih 2130 mladostnikov, nekaj pa zaradi nedovoljene posesti orožja, prepovedanega ribolova ipd.

Organi socialnega varstva so poskrbeli, da bi omogočili uspešno izvajanje vzgojnih ukrepov. Posebno skrb so posvetili centru za socialno delo, ki se zde najprimernejša oblika za delo z delikventno mladino. Takih centrov je v naši republiki za zdaj 15, kar je dovolj, da bi mogla sodišča pogostejše izrekat ukrepe oddaje vanje.

Strožje nadzorstvo skrbstvenega organa izvajajo pristojni upravni organi socialnega varstva ali zavodi oziroma centri za socialno delo. V okviru te dolžnosti priskrbe mladostnikom učno mesto ali zaposlitev, jim pomagajo pri učenju itd. Organi, ki smo jih omenili, imajo težave v stikih s šolami, ker učitelji zaradi preobremenjenosti neradi pomagajo z dopolnilnim poukom oz. pravijo, da v številnem razredu ni mogoče še posebej delati z vzgojno ogroženimi mladostniki. Dejstvo je tudi, da šole, kadar jih javna tožilstva obvestijo o prestopkih mladostnikov, včasih preostro ukrepa jo in prehitro izključujejo učence.

NESEDODNI VZGOJNI ZAVODI

Na Slovenskem je devet vzgojnih zavodov, v katerih je 595 mest. V te domove prihaja mladina, ki je vzgojno ogrožena ali osebnostno motena (toliko, da je ni mogoče uspešno vzgajati in usposabljanje v rednih šolah), na obvezno šolanje, prevzgojo in poklicno usposabljanje.

Ti zavodi so žal večinoma nesodobni, saj so odmaknjeni od mest in industrijskih središč — to pa jim povzroča celo vrsto nevšečnosti.

Zanimivo je morda še dvojje: kakšna je skrb za mladostnike po odpustu iz zavodov in kolikšno je preventivno delo. Nedelavni dijaki, ki bi prišli tako (s popuščanjem) do diplome, bi odnesli s seboj v poklic slabe delovne navade...

Tudi v razredu se bje konurenčni boj za obstanek in zato dijak ne sme ostati pasiven. Če obdržimo v razredu slabe dijake, slabimo s tem tekmovalno vneto, pa tudi inteligenčno raven je neizenačena. Poudariti je treba, da je šolski kolektiv pri vsakem izmed preusmerjenih dijakov natančno proučil vse njihove okoliščine, ki so morebiten vzrok za neuspešno delo v šoli. Tudi pri nas se srečujemo z nerazumevanjem staršev, ki bodisi preozko pojmujejo sam značaj šole, ali pa za nobeno ceno »zaradi ponosa« ne bi dovolili, da bi njihov otrok postal »vajelec«.

Vprašanje je — ali je dijakovih 16 let premalo, da bi se mogel znajti v poklicu? Ali je torej takšno preusmeritev nepravilna? Ali ni to samo signal ob pravem času, da je treba na pot stopiti s premislekom, večjim čutom odgovornosti in resnosti do dela? Signal za dijake in opomin staršem.

M. K.

vzgojnih zavodov, spet vračali v isto okolje, zato ni čudno, da so ponovno zašli v kriminal. Prav zato se bodo morali v prihodnje bolj izkazati odbori za dajanje pomoči obsojencem, ki naj tesneje sodelujejo s skrbstvenimi organi, šolami idr. ter poskrbe, da se bo vrnil mladostnik v primerno okolje.

Drugo je seveda, kako preprečevati mladinski prestopništvo. Prve uspehe na tem področju smo že dosegli, pokazalo pa se je tudi, da bodo morali organi in organizacije, ki skrbijo za to, bolj usklajevati svoje delo. Predvsem bo treba najti več takih oblik vzgoje mladega rodu, ki ga bodo odvrčale od deviantnega vedenja. Pri tem morajo imeti večjo vlogo tiste institucije, ki imajo v svojem programu skrb za vzgojo staršev, ter šola in vzgojitelji pa mladinske in druge organizacije. Treba bo tudi intenzivneje ustanovljati in razvijati institucije, v katerih bi se lahko mladina zadrževala, udeleževala in zabavala (društva, klubi ipd.), kajti tako bi bila odtegnjena škodljivim vplivom.

M. K.

Slika je iz 1. številke časopisa Otok in družina — ob članku Tatvine otrok in mladostnikov; v zadnjem času je postala ta revija ne le bogatejša po vsebini, temveč tudi tehnično lepo opremljena, polna zanimivih ilustracij, ki poživljajo njene strani

Koristno posvetovanje

Na sedežu Zveze prijateljev mladine Slovenije so se pred kratkim sestali ljubljanski sodelavci revije »Otok in družina«, ki jo izdajajo Zveza pedagoških društev, Zveza prijateljev mladine in Zveza socialnih delavcev Slovenije pod upravo založbe Mladinske knjige.

Sestanek je sklical uredniški odbor, vodila ga je glavna urednica Branka Jurca.

Posvetovanja se je udeležilo 25 sodelavcev.

V živahni diskusiji so navzoči pretresali bodočo vsebinsko plat revije, ki naj bi postala še živ osrednje vse tistih problemov, ki se porajajo v naši sodobni družini in družbi.

Današnji čas — tako je ugotavljala večina diskutantov — je sila razgiban. Vsi živimo nekako hlastno in nemirno. Starši mnogih otrok se intenzivno zaposlujejo. Mladina, pri kateri opažamo znake akceleracije, pa je vse bolj izpostavljena neštetim vplivom modernega življenja, ki jih sama ne more zadovoljivo predelati.

Spričo zaposlenosti staršev pa premajhne družbene skrbi za vzgojo otrok družina čisto izgubi kompas.

V tem sodobnem vrtincu, ko nihče nima več pravega časa od odraslih pa vse do otrok, se kaj lahko zadi, da starši v želji, da bi nudili svojim otrokom kar največ materialnih dobrin, pozabijo bistveno, to je, dati otrokom samega sebe. Zato so ti prevečkrat in preveč prepusteni samemu sebi in si brez pravega vodstva krojijo svoj izvenšolski oziroma izvenšolski čas in načine svobodnega udejstvovanja ter zabave.

Včasih lahko prav zaradi tega nastanejo hude posledice. Vsled opore v intimnem družinskem krogu išče taka mladina svoje vzglede drugod, pri čemer lahko

zaide tudi na neprava pota in hiti k varljivim in hitro dosegljivim ciljem v upanju, da bo na ta način našla samo sebe, potešila svoj notranji nemir in dobila vse tisto, kar terja specifično razdobje njenega biopsihičnega razvoja. Kriminaliteta mladostnikov in mladostnic z materialno dobro situiranih družin je žalostna bilanca tako forsirane usmerjenosti nekaterih staršev.

Obstajajo še drugi problemi: problem reformiranja se šole in prevelike učne obremenitve naših otrok, pravilno varstvo in vodstvo otrok, katerih starši so večji del dneva zaposleni, problem koristne porabe prostega časa naše mladine, problem delovne, estetske in spolne vzgoje, problem smotrnosti in na notranjih nagnjenjih temelječega poklicnega usmerjanja doraščajoče mladine, problem dobrega čtiva itd.

Na tem tako rekoč neizčrpno širokem in sila razgibanem življenjskem področju bo imela re-

vija »Otok in družina« v bodoče vse bolj bogato torišče dela, saj želi postati pravi prijatelj in strokovni svetovalec vseh tistih, ki imajo v okviru svoje družine kakršnekoli težave in jim je potrebna dobra beseda, pravočasno opozorilo in potrjujoča vzpodbuda. Uredniški odbor bo pritegnil k sodelovanju vse tiste sodelavce, ki čutijo ta ali oni vzgojni problem in imajo dovolj sposobnosti, da lahko izkušnje in nazore posredujejo tudi drugim.

Dosedanja naklada se je povisala od 10.500 izvodov mesečno na približno 14.000 izvodov.

Z naše strani želimo le to, da bi uredniškemu odboru uspelo iz številnih koristnih predlogov, ki jih je rodilo posvetovanje, s srečno roko ustvariti vsebinsko kvalitetno revijo kot znamenito tople besede, vzpodbudnih nasvetov in tankega posluha za vse, kar prinaša naši družini burna doba naše notranje in zunanje preobrazbe.

Vojan Arhar

Seminar za skupinski pouk pri kemiji

Tretje leto so se predavatelji, ki učijo kemijo v osnovnih šolah na področju Zavoda za prosvetno pedagoško službo Ljubljana I., sistematično izpopolnjevali. V letošnjih semestrskih počitnicah je bilo 38 udeležencev na seminarju za skupinski pouk.

Na seminarju so se zvrstili najbolj zanimivi poskusi, taki, ki so med drugimi nalogami kemije izpolnili tisto, ki predpostavlja, da naj ta predmet vzbuja pri učencih zanimanje in veselje do raziskovalnega dela.

Za vsakega udeleženca so bili pripravljene kemijske pripomočki

in vse potrebne kemikalije — reagenti.

Poizkusi so se vrstili in to: sinteze, analize, kristalizacije, sublimacije, substitucije — enojne in dvojne, redukcije itd.

Izbor poizkusov in vodstvo seminarja je prevzela tovarišica profesor Mamerič Nada, predavateljica na Pedagoški akademiji in sodelavka Zavoda za prosvetno pedagoško službo Ljubljana I., ki je ponovno dokazala svoje bogato strokovno in metodično znanje.

Največja vrednost seminarja je bilo individualno delo vsakega posameznega udeleženca. V skriptah, ki jih je vsak prejel, so poleg vpisov reagentov in pribora napotki za delo in podrobne razlage za razumevanje procesa. Pismeni seznami poizkusov bodo predavateljem dragoceno dopolnilo pri sestavljanju podrobnih učnih načrtov.

V seminarjih, ki so jih v treh letih absolvirali skoraj vsi predavatelji zavodovega področja, je bila zajeta poglobljena in razširjena snov, ki je predpisana po učnem načrtu.

Posebno nalogo pa je seminar izpolnil v tem, ker je zajel eksperimente za skupinski pouk. Kdor uči ta predmet, se zaveda, da je cilj pouka dosežen le takrat, ako izmed ostalega pride princip nazornosti do polne veljave. Mnogo je že bilo napisanega o prednosti skupinskega pouka. Ob svetovanjih na šolah srečujemo zavzete pedagoge, ki imajo lepe uspehe v teh učnih oblikah.

K letošnjemu seminarju smo priključili tudi ekskurzijo v železarno na Jesenice. Vodstvo železarne je pokazalo vse razumevanje in je poskrbelo za strokovno razlago celotnega procesa pri pridobivanju železa v tem našem gigantu.

Udeleženci seminarja so kljub utrujenosti po naporu šolskem delu v prvih dneh semestrskih počitnic zadostili potrebam po izpopolnjevanju svojega strokovnega in metodičnega znanja.

L. K.

SIGNAL ZA DIJAKE IN OPOMIN STARŠEM

(Nadaljevanje s 1.strani)

goče opaziti. Vzrok neuspehov je tudi nezainteresiranost staršev za otroka, ali pa njihova težnja, da mora otrok za vsako ceno v »šolo«. Vsakemu izmed njih smo povedali, da ima dijak na voljo pol leta — za premislek. V tem času lahko opravi privatni izpit, nekaterim pa smo svetovali, naj vključijo otroka v poklice. Mnogi od njih o tem sploh niso hoteli slišati; spoznali smo njihovo mentaliteto — izrazito podcenjevanje fizičnega dela.

Ne smemo pozabiti, da s tem dijaku ne zapiramo poti v šolo. Namen tega je, da bi opozorili nedelavne in nesposobne dijake, da

je skrajni čas, da se odločijo za ustrezen poklic. — Prav takšno »črtanje« so doživeli nekateri dijaki lani. Jeseni so se vpisali v drugič (olajševalna okoliščina je že to, da jim ni bilo treba opravljati sprejemnega izpita) in letos so izdelali z dobrim uspehom. — Če bomo dovolili takšnim dijakom, da bodo v istem letu še naprej neprizadeto obiskovali šolo, jim prav gotovo ne bomo storili usluge. Niti njim niti tistim, ki bi z delovno disciplino in sposobnostjo res lahko nekaj dosegli. S takšnim ravnanjem se bo zmanjšala raven znanja v celotnem razredu, pa tudi kvaliteta znanja ne bo takšna, kot naj bi bila.

TEHNIŠKA ŠOLA ZA ELEKTROTEHNIŠKO STROKO

Podatki o polletnem učnem uspehu na tej šoli pravijo, da je bilo 40,57 % dijakov ocenjenih pozitivno (od skupno 801), preusmerjenih dijakov je 23 (več kot 7 nezadostnih ocen), enega dijaka pa so izključili zaradi disciplinskega prestopka. Tako kot na gradbeni šoli lahko tudi ti preusmerjeni dijaki — kolikor se ne želijo vključiti v poklice — opravijo privatni izpit, ali pa se jeseni ponovno vpišejo v šolo. Preusmeritev je po mnenju delavcev na tej šoli upravičena nujnost, s katero izločijo iz razrednega kolektiva nerednega in nesposobnega dijaka, ki s svojim delom negativno vpliva na kvaliteto dela v razredu. — Učinek dela pada, ker se moramo ukvarjati s slabimi dijaki trikrat več kot s solidnimi in pri tem zmanjšuje časa za najboljše, najbolj prizadene. Če bi obdržali v razredu takšne dijake, bi napravili krivico dobrim, ki prav zaradi teh izjem ne morejo razvijati svojih sposobnosti. Nedelavni dijaki, ki bi prišli tako (s popuščanjem) do diplome, bi odnesli s seboj v poklic slabe delovne navade...

Tudi v razredu se bje konurenčni boj za obstanek in zato dijak ne sme ostati pasiven. Če obdržimo v razredu slabe dijake, slabimo s tem tekmovalno vneto, pa tudi inteligenčno raven je neizenačena. Poudariti je treba, da je šolski kolektiv pri vsakem izmed preusmerjenih dijakov natančno proučil vse njihove okoliščine, ki so morebiten vzrok za neuspešno delo v šoli. Tudi pri nas se srečujemo z nerazumevanjem staršev, ki bodisi preozko pojmujejo sam značaj šole, ali pa za nobeno ceno »zaradi ponosa« ne bi dovolili, da bi njihov otrok postal »vajelec«.

Vprašanje je — ali je dijakovih 16 let premalo, da bi se mogel znajti v poklicu? Ali je torej takšno preusmeritev nepravilna? Ali ni to samo signal ob pravem času, da je treba na pot stopiti s premislekom, večjim čutom odgovornosti in resnosti do dela? Signal za dijake in opomin staršem.

M. K.

»REVIIJA ŠKOLSTVA I PROSVETNA DOKUMENTACIJA« ŠT. 3

Tretja številka »Revije školstva i prosvetne dokumentacije« objavlja več prispevkov, ki govorijo zvečino o problemih strokovnih šol. To so odlomki iz elaboratov in študij Jugoslovanskega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj, deloma pa tudi sestavki tujih avtorjev.

V članku »Tendence o razvoju izobraževalnega sistema v drugih državah in odnos splošnega in strokovnega izobraževanja« piše Petar Živojinović, kako so razpravljali o tem vprašanju na raznih mednarodnih konferencah, pa tudi, kako so ga rešili v nekaterih državah.

Medtem ko Nada Djekić skrbno analizira učne načrte in programe jugoslovanskih kmetijskih šol, nas seznanja Slavoljub Živanović z dosedanjimi rezultati prvostopenjskega študija na fakultetah. Avtor opozarja na organizacijske slabosti pri uveljavljanju tovrstnega študija, na pomankljivosti študijskega sistema in težave pri pouku.

Najnovejša številka te revije objavlja tudi del referata prosvetnega ministra RSFSR, ki nam med drugim pove, da so v SZ v začetku letošnjega šolskega leta reorganizirali enajstletno šolo s proizvodnim delom v desetletno.

V tretji številki srečamo poleg zanimivega prispevka o višji ravni proizvodnega dela v kmetijstvu ČSSR še vrsto sestavkov, ki so objavljeni v rubrikah: Iz Jugoslovanskega zavoda za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj, Dogodki in pojavi v šolstvu in prosveti ter v Bibliografiji.

(»Revija školstva i prosvetna dokumentacija« izhaja petkrat na leto, naročite pa jo lahko na naslov: Jugoslovanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj, Beograd, Draže Pavlovića br. 15, tekoči račun 101-21-602-33.)

Ali priprava prispeva k boljši izvedbi učne ure?

Za uvod: prva priprava — je ni;

druga priprava — napisana pred poukom;

tretja priprava — napisana doma v obliki skice.

Pri treh različnih urah, tri različne priprave. Vse tri so slabe. Priznam, da sem videl mnogo dobrih priprav, natančnih, lepo napisanih (tudi to je važno!), a izbral sem tri, se zamislil in o njih spregovoril. Zakaj?

Prva priprava — za učitelja je znano, da ne piše vedno priprav.

Druga priprava — učitelj je užaljen, če se o pomanjkljivi pripravi govori.

Tretja priprava — učitelj je starejši, zato meni, da mu ni potrebna daljša priprava.

Morda bi moral ob vsaki pripravi spregovoriti več, vendar je boljše, da spregovorim ob prvi vsem trem in tudi drugim. Dnevnik učitelja, ki ne piše priprav, je prazen, prav tako pa je prazen znanje učencev, ki morajo slediti improvizaciji učne ure in to slabi improvizacijo. Ker priprave ni, znanja ni; očitna in resnična je ugotovitev, da je priprava potrebna. Potrebna pa ni le tem primerom, temveč vsakemu učitelju, tudi tistemu, ki bi s posrečeno improvizacijo uspel naučiti učenca, a prav gotovo ne bi uspel vse učne ure uspešno improvizirati.

Učiteljevo delo, pouk, je tako zahteven, tako odgovorna in načrtna dejavnost, da zahteva tudi od najboljšega učitelja načrtno pripravo. Z redno pripravo se učitelj neprestano dopolnjuje doma, med učno uro in po pouku, ko oceni uspehe učne ure (Take opombe o uspehu učne ure so žal le pri začetniku!) Realne učne priprave dajejo učitelju zagotovilo varnosti in tak učitelj brez strahu stopa pred učence. V nižjih razredih učenci nepravilnosti učitelja ne spoznajo, a jo občutijo, ker je njihovo znanje slabše. V višjih razredih pa se učitelj utegne zgoditi, da učenci prav kmalu ugotovijo, česa učitelj ne zna, zato ga ne cenijo in se včasih celo norčujejo. Nasprotno pa bo dobro pripravljeno učitelju vzbudilo v učencih občudovanje zaradi obvladovanja snovi, učnih oblik, metod in učenci bodo pozorno sledili. Takemu učitelju ne bo težko glede discipline. S svojo pripravo na pouk, s svojo aktivnostjo bo uspel aktivizirati tudi manj nadarjene in nedisciplinirane učence, za katere trdi, da so krivi njegovega neuspeha. Za dobrega učitelja ali za slabega učitelja učenci prav dobro vedo in brez strokovnega ocenjevanja, brez znanja metodike, didaktike, psihologije in pedagogike vemo za renome določenega učitelja. Za vsakega učitelja velja snovna in metodna pripravljenost ter mnoge veščine, ki se kažejo pri oblikovanju odnosov do učenca — do mladega človeka, ki ga oblikujemo in pri katerem prav kmalu lahko zgrešimo, če nismo mojstri v svojem delu. Obvezna osnovna šola nam narekuje, da se tudi na višji stopnji znebijemo vsega tistega »gimnazijskega«, vsega tistega, kar bi nas delalo vzvišene nad učenci, misleč, da si bomo le tako utrjevali svojo avtoriteto. Menim, da bo imel avtoriteto tisti učitelj, ki bo s skrajno obzirnostjo ob dobrem poznavanju otrokove duševnosti, ob veliki meri potrpljenja in takta ter ob dobri snovni in metodični pripravi vodil učni postopek.

Verjetno bomo še dolgo morali dokazovati, da je naše delo zahtevno, da presega 7 ali 8-urno obveznost in zahteva od nas več kot to mislijo laiki. Vendar, če smo odkriti, so tudi taki, ki v svoj okvir dela ne bi mogli zafeti 7-urne delovne obveznosti. Hitro se najdejo trditve, da priprav zahtevajo preveč dela in bi ta čas lahko koristneje uporabili. Začetniku priprava vzame več časa, ker še ni spreten, sčasoma pa tudi začetnik napreduje pri delu v razredu, napreduje pri pripravah na to delo. Spominjamo se priprav, ki so zahtevale podrobna vprašanja in še odgovore učencev. Takih priprav ne zahteva nihče, a premišljena vprašanja so nujna, saj se nam zgodi, da smo prav sami krivi, če je odgovor učenca nepravilen.

Še enkrat poudarjam, da je pouk načrtna dejavnost, da zahteva podrobno razčlenitev podrobnega učnega načrta in vsakodnevno pripravo.

Shema pri oblikovanju neke učne enote po Gustavu Šilihju:

I. Ponovitev predelane (posredovane in utrjene) učne iz prejšnje učne enote, na katero navezuje nova.

II. Razčlenitev nove učne enote:

1. Določitev in razporeditev metodičnih enot, iz katerih je učna enota sestavljena.

2. Ugotovitev dolgoročnih učnih ukrepov (opravljenih nalog, učnih ekskurzij, beriva ipd.) in razpoložljivih učnih pomagala.

3. Odreditev prehodov med metodičnimi enotami.

4. Možnosti korelacije učiva z drugimi učnimi predmeti.

III. Pregledna zgoštev učiva.

IV. Utrjevanje učiva v obliki nadaljnjega ponavljanja in utrjevanja, uporabljanje, odpravljanje vztrajnosti, preverjanje doseženih rezultatov s pogledom na novo učno enoto.

Dovoljujem si vzeti za primer shemo učne enote po Gustavu Šilihju.

»Na eni strani imamo v mestih in v gospodarsko močnih občinah kabinete, laboratorije, vsa mogoča avdiovizualna sredstva, medtem ko imamo na deželi še marsikje v glavnem le kredo, tablo in tri izmene v šoli ...« (Poslanec Kajetan Kovič na seji prosvetno-kulturnega zbora skupščine SR S 5. febr. letos)

lihu, čeprav bi posamezne točke lahko tudi drugače imenovali ali jih v praksi imenujemo.

Z načrtnim delom lahko pred družbo upravičimo svoje pedagoško poslanstvo, ki pa ni majhno, če se ga v pravi meri zavemo.

In zdaj odgovor na prvo, drugo in tretjo pripravo. Menim — in upam, da nisem krivčen — da učenci zaradi tega, ker ni prve priprave, celo izgubijo veselje do dela, svojo naravno pripravljenost za poglabljanje v to delo, ki ga mi nakažemo in ga z učenci dopolnjujemo ali pa ne. Morda sem oster in krivčen, če trdim, res je, da so učenci obremenjeni, da starši nimajo dovolj časa za otroke, da pa je prav tako res, da smo marsikaterega neuspeha krivi tudi sami.

MILOŠ DJUKIČ

Tečaji za učitelje tujih jezikov

Letni tečaji za učitelje angleškega jezika v inozemstvu leta 1965

I.

Komisija za kulturne zveze z inozemstvom je obvestila republikanski sekretariat za šolstvo SRS, da bo omogočila Britanski svet tudi v letu 1965 določeno število učiteljev angleškega jezika udeležbo v tečajih v Veliki Britaniji. Iz republike Slovanije bo v leto sprejeto 9 učiteljev angleškega jezika.

Pogoji, ki jih udeležencem postavlja Britanski svet, so sledeči:

— da so aktivni učitelji angleškega jezika;

— da so diplomirali na univerzi ali višji pedagoški šoli;

— prednost imajo kandidati, ki doslej še niso bili v Veliki Britaniji, in za njimi tisti, ki niso bili v Veliki Britaniji najmanj zadnja tri leta.

Zavodi za prosvetno pedagoško službo so dobili podrobna navodila glede financiranja in prijavljanja ter seznane vseh tečajev. Zbrali bodo prijave kandidatov z vso dokumentacijo in jih do vključno 15. februarja 1965 predložili republikanski sekretariatu za šolstvo SRS.

II.

Letni tečaji za učitelje ruskega, francoskega, nemškega in italijanskega jezika v inozemstvu 1965

Komisija za kulturne zveze z inozemstvom je obvestila republikanski sekretariat za šolstvo SRS, da bo na podlagi razdelilnika števila razpisanih štipendij iz republike Slovanije sprejela za udeležbo na tečajih v inozemstvu v letu 1965 sledeče število kandidatov:

— v enomesečni tečaj za učitelje ruskega jezika na osnovnih in srednjih šolah, ki bo meseca julija v Moskvi — 7 kandidatov;

— v dvomesečni tečaj za učitelje francoskega jezika na osnovnih in srednjih šolah, ki bo junija in julija na univerzi v Grenoblu — 1 kandidat;

— v enomesečni tečaj za učitelje nemškega jezika na osnovnih in srednjih in višjih šolah, ki bo meseca avgusta v Weimaru (NDR) — 2 kandidata;

— v tromesečni tečaj za učitelje italijanskega jezika na osnovnih, srednjih in višjih šolah, ki bo

Uresničevanje šolske reforme

darle v celoti vzeto je ta skrb še vedno nekje v zraku. O teh problemih veliko razpravljamo, naredimo pa malo. Velike razlike so še vedno med mestnimi in podeželskimi šolami. Na eni strani imamo v mestih in gospodarsko močnih občinah v šolah kabinete, laboratorije, avdiovizualna sredstva, na deželi pa marsikje — in to velja vsaj še za polovico teh šol — še zmeraj v glavnem le kredo, tablo in tri izmene. Prav podobne razlike so tudi v stimulaciji prosvetnih delavcev. Razlika je že, če vzamemo Ljubljano, med Bežigradom in Vičem, razlika pa je še hujša med Bežigradom in Radgono pa Trebnjem; sprašujemo se, če je to potem nagrajevanje po delu in zakaj je delo več vredno tam kot tukaj... Govorimo, da je treba ustvariti pogoje in vendar v bistvu ne storimo ničesar takega, da bi se to v resnici zgodilo.

Večanje razlike med razviti in nerazviti občinami je — po mnenju tov. Koviča — škodljivo in nedemokratično tudi za to, ker postavlja veliko število

učnega načrta med drugim rekla: »Danes stojimo na stališču, da so vsi ti predmeti, ki so v predmetniku, predmeti, ki sodijo v predmetnik in ki imajo svojo pedagoško vrednost. Drugo je vprašanje, v kakšnih pogojih se ti predmeti danes izvajajo in kakšne rezultate pri njih dosežemo... Prevladalo je mnenje, da je zdaj vsega kriv učni načrt. Če kaj v šoli ni prav — da vse te slabosti izvirajo iz predmetnika in učnega načrta. Mislim pa, da tako stališče ni pravilno... Učni načrt je samo eden in to organizacijski, ne pa pedagoški faktor pouka. Učni načrt — to je plan dela, to je prvi del vprašanja, drugi del vprašanja pa je tisti, ki ta plan izdaja. Praktično, če bi to poenostavila, bi rekla, da je učni načrt lahko perfekten, če ga dobi v roke slab delavec, ne bo uspel, in obratno.«

Poslanka Milena Borovc je odgovorila na ta izvajanja takole: »Ne morem se strinjati s formulacijo: dober učni načrt je v rokah slabega praktika slab in obratno, še tako slab učni načrt

je pa ob majhni stimulaciji, ob neprimernih delovnih pogojih, z velikim idealizmom vztrajajo na svojih mestih.«

Poslanka Jovita Podgornikova je govorila o »nerazumljivem problemu«: preden je bil narejen končni predlog novega učnega načrta, so bile s posebnim vprašalnikom pritegnjene k temu delu doma vse osnovne šole, strokovnjaki so dali svoje predloge, komisija je upoštevala zelo številne zahteve in mnenja, toda zdaj se pojavlja iz vrst istih ljudi, ki so poprej dali celo vrsto novih zahtev za konkretizacijo načrta, proti veliki okvirnosti itd., iz vrst istih ljudi prihaja zdaj do neverjetnih ugovorov.

»Meni osebno in verjetno tudi mojim kolegom, ki delajo na zavodu, je to paradoksalno stanje domala nerazumljivo. Gre za neko apriorno nesprejemljivost teh naših — recimo skupnih naporov, ki pa po mojem mnenju temeljijo na družbeni pogojenosti sedanjega razpoloženja med prosvetnimi delavci; drugače si ne znam tega razlagati... Čeprav idealno zreduciran predmetnik bo še zmeraj slabo izvajen, dokler bo miselnost in emotivna pogojenost prosvetnih delavcev taka, kot smo jo srečali na seminarjih v teh zimskih počitnicah in kolikokrat že prej. Hoteli smo, da bi govorili o revidiranem osnovnošolskem programu, o tem npr., ali je zdaj vertikalna rast jezikovnega pouka boljša, kot je bila prej, in podobno, ljudje pa niso hoteli o teh stvareh govoriti, marveč le o svojih dejanskih delovnih pogojih, ki imajo, kot vemo — kljub izboljšanju stališč in ponekod tudi dejanskih pogojev — še zmeraj prioriteto vlogi v miselnosti in razpoloženju prosvetnega delavca.

TRIJE NOVI ZAKONI

Republiki sekretar za šolstvo Boris Lipužič je zate predložil skupščini tri predloge zakonov s področja šolstva; ki jih je treba uskladiti z ustavo: spremembe in dopolnitve zakonov v osnovni šoli, o dvojezičnih šolah in šolah z učnim jezikom narodnostnih manjšin v SRS ter o prosvetno pedagoški službi. Zakon o osnovni šoli ni doživel temeljitih sprememb, ker se pripravlja nov zvezni dokument o našem vzgojno-izobraževalnem sistemu in bo treba potem znova pregledati zakon o osnovni šoli. V novem zakonu je predvsem nedvoumno izražena brezplačnost šolanja učencev; doslej so namreč v nekatere občinah prenašali del stroškov za prevoze učencev na starše, ponekod pa sploh niso organizirali rednega prevoza učencev, ko je bil povečan šolski okoliš. V istem členu novega zakona je postavljena občanom tudi naloga, da v sodelovanju z delovnimi in družbenimi organizacijami ter občani ugotavljajo materialne pogoje za brezplačno mlečno malico, postopoma s možnostmi pa tudi učbenike in druge pripomočke.

V novem zakonu je 16. člen dopolnjen tako, da se kot trajna naloga osnovne šole določa njena varstvena in vzgojna funkcija izven pouka, ki jo bomo postopoma uresničevali.

Med ostalimi pomembnejšimi spremembami je preciznejše izražena naloga osnovne šole glede spremljanja in razvijanja sposobnosti učencev, poklicnega usmerjanja, glede povezanosti snovi učnega načrta z družbenim in gospodarskim razvojem, glede zagotavljanja sredstev za delo šole, glede napredovanja učencev z negativnimi ocenami.

Novi zakon daje možnost napredovanja v višji razred učenecem od 2. do 7. razreda in sicer samo z eno negativno oceno. Razlogi za spremembo tega člena so naslednji: v prvem razredu dobiva učenec osnovne šole osnove iz poznavanja črk in števil, branja, pisanja in računanja. Če teh osnov učenec ne obvlada, ne mo-

re slediti pouku v drugem razredu; zato je potrebno, da tak učenec razred ponavlja. Ni dalje priporočljivo, da bi učenci od 1. do 4. razreda osn. šole napredovali v višji razred z dvema negativnima ocenama. Učenci teh razredov dobivajo negativno oceno zlasti iz materinske in računstva, skoraj ni primerov, da bi bili negativno ocenjeni iz drugih predmetov. Materinsčina in računstvo pa sta najpomembnejša, temeljna predmeta osnovne šole.

Nova redakcija zakona o prosvetno-pedagoški službi je temeljila na izhodišču, da je ta služba predvsem strokovno-proučevalnega značaja. Predlagani zakon je prilagojen izkušnjam dosedanje prakse in pa družbenim intencijam glede nadaljnjega razvoja prosvetno-pedagoške službe, pri čemer je zlasti upoštevana samostojnost in samopostojnost zavodov. Namen zakona je, da se pedagoški nadzor dejansko omeji na spremljanje uresničevanja vzgojno-izobraževalnih ciljev, razen tega pa bo ta služba spremljala izvrševanje predpisov glede organizacije vzgojno-izobraževalnega dela v šolah, kar je v neposredni zvezi z naravo strokovnega dela te službe. Pomoč prosvetno-pedagoške službe šolam in učiteljem pri njihovem vzgojno-izobraževalnem delu naj bi se izražala predvsem v svetovanju.

PEDAGOŠKI INSTITUT V LJUBLJANI

Naše bralce bodo zanimali tudi odgovori na vprašanja nekaterih poslancev, ki so bila v zvezi s šolstvom.

Na vprašanje, kako je zdaj s slovenskim pedagoškim institutom, je odgovoril sekretar Boris Lipužič. Dejal je, da je bil že v septembru lanskega leta izdelan elaborat o problematiki pedagoškega raziskovalnega dela v Sloveniji s predlogom za ustanovitev pedagoškega instituta. Predlog vsebuje osnutek delovnega programa instituta, njegovo notranjo organizacijo ter predvidene kadrovske in materialne potrebe. Zdal se je pripravljeno prostor, zagotovljena so začetna sredstva za delo instituta, posamezni pedagoški raziskovalci in drugi strokovnjaki pa so že izrazili pripravljenost, da se vključijo v institut bodisi kot stalni bodisi kot honorarni znanstveni oziroma strokovni sodelavci.

Izvršni svet je že sprejel predlog zakona o ustanovitvi pedagoškega instituta.

OB AKADEMIJI SE CENTER ZA ZNANSTVENO-RAZISKOVALNO DELO

Naslednje vprašanje je bilo zastavljeno v zvezi s pedagoško akademijo v Ljubljani.

Takoj po ustanovitvi pedagoške akademije v Ljubljani je bil izdelan predlog investicijske izgradnje pedagoške akademije s podrobno označenimi potrebami. Izdana je bila odločba za makrolokacijo — in sicer naj bi stala nova stavba PA južno od Gradaščice med Riharjevo ulico in podaljškom bodoče mestne magistrale. Idejni projekt in investicijski program bosta izdelana do 31. maja t. l., vsi glavni projekti in detajli pa do 31. decembra 1965. Omogočena bo etapna gradnja. Prva etapa izgradnje bo v letih 1965 in 1966 terjala približno 600 milijonov din. Pri izdelavi projekta so bile upoštevane tudi potrebe bodočega pedagoškega instituta, zavoda za napredek šolstva in pa zavoda za strokovno izobraževanje, za katere bi postopoma v nadaljnjih etapah izgrajevali objekte ob pedagoški akademiji. Takšna razporeditev pedagoško-raziskovalnih in strokovno-proučevalnih institucij ob PA bo omogočila ne le tesnejšo povezavo z zavodom, ki usposablja učni kader, marveč bo omogočila tudi racionalnejšo uporabo strokovnih kadrov, literature, pedagoške dokumentacije in ostale opreme.

KDAJ SPET ŽAGARJEVE NAGRADE?

V letu 1958 je bilo ustavljeno podeljevanje Žagarjevih nagrad najzaslužnejšim prosvetnim delavcem. Pred kratkim pa smo čuli, da je izvršni svet razpravljal in že sprejel predlog zakona o ponovni uvedbi Žagarjevih nagrad. Na vprašanje poslanke J. Podgornikove je bilo pojasnjeno, da je izvršni svet že poslal skupščini SRS predlog tega zakona v obravnavo in sklepanje. Vendar ga doslej prosvetno-kulturni zbor skupščine še ni sprejel in dnevni red nobene svoje seje.

Skupaj s tov. Podgornikovo želimo, da se vprašanje ponovne uvedbe Žagarjevih nagrad kot priznanje zaslužnim prosvetnim delavcem kmalu pozitivno reši.

D. HL

Prizor iz nekega otroškega vrtca v Bolgariji

S poti v Grčijo

Prva misel, da bi se s poltovorno ladjo napotili v Grčijo, se nam je zdelo še neuresničljiva. Zbegal nas je občutek, da se bomo morali — bog ne prizadeni — izenačiti s tovorom in se v tihih enajstih dneh izprosvetarjev spremeniti v lesene kladce, posedati takole nekje med zaboji in se bogve kako neslavno voziti grškemu soncu naproti. Dalj na dežela pa je vabila in izvabila.

Zadnji dan zimskega semestra smo preživljali svojevrstno potovanje mrzlico. Pošteno smo se morali prisiliti, da smo v spodobno slovesnost vzdružili razdelili sprave. Sama sebi nisem prav nič verjela, da Stanko svoj dve nezadostni do junija res še lahko popravi, čeprav sem mu to že kar vsiljivo zagotavljala, samo da ne bi zdaj tu pred mano jokal in jokal in se takole nesramno igral s časom prav zdaj, ko se meni mudi. Fant nemarni, pa ne bi bil lenaril, bi mu najraje rekla za slovo. Tisti, ki so se s slabimi ocenami brž sprijaznili — nekateri so jih staknili manj, kot so pričakovali — so bili prav tako nestrpni. »Pa kaj se čemur?« je letelo od vseh strani, »daj že mir! Kajne, to profesorica, devet vas pojde v Grčijo?« Nak, devet pa res ne, samo pet in kje ti ta otročad sploh zve, kam smo namenjeni?

Statistiko smo izpolnili že prejšnji dan in bilo je je sumljivo malo. Pa ne da bi nam pismo noša še zadnji trenutek zavalil kaj pod roko? Tisto strašno: lani izdelalo z dvema nezadostnima, od teh letos pozitivnih... Nam se resnično mudi, barba na Reki že čaka in jutri moramo biti tam tudi mi. Sicer pa gre z nami tovravnatelj in on ima nemara že toliko moči, da nas lahko reši morebitne nesreče. Obstajala je namreč še velika verjetnost vseh mogočih seminarjev. Slutnje so se uresničile. Zadelo je našo Danico. Toda ravnatelj ji je velikodušno »dovolil«, da sme namesto na seminar za geografje — v Grčijo. Saj res, ne gre, da bi ravno njo puščali doma, ko nam lahko še pošteno pomaga.

Naslednje jutro je bilo sončno in mrzlo. Na Reki nobenega sledu o snegu. Ljudje so se veselo ozirali za nami, ko smo v suknjah, kucah in škornjih vlekli svojo kravo v pristanišče. Tam pa je že čakala lična bela ladja Orebič. Čakale so nas čudovito urejene kabine, lepi, svetli prostori, pravo malo razkošje. Ogoromi žerjavi so dvigali zabojne in deske in jih spuščali nekam v dno ladje. Šele tu so se nam pojmi dodobra razjasnili: v poltovorni ladji človekova »osebnost« prav nič ne trpi. Za vreče in zaboje imajo tam strogo odmerjen prostor.

Potem je pozno v noč barčica odrinila od brega in ponoči nas je prvič premetavalo. Danico je ves čas zanimalo, če spim. Meni pa je po čudnih asociacijah prihajala v spomin Šarevčeva sliva: »Mina, ali spiš?«

»Kako bom spala, ko bog zemljo podira to noč!«

Pa se ni podirala zemlja, le morje se je kuhalo pod nami tam nekje okrog Senja.

Na ledji vzbudijo prvo zanimanje sopotniki. Znašli smo se med študenti višje pomorske šole, ki so odhajali v Grčijo na ekskurzijo. Spremljala sta jih dva profesorja. Mornarji so nas pridno dražili, da se pouk lahko nadaljuje! Muhasta sreča jenamreč hotela, da smo se na ladji srečali tudi s tov. Rudijem, prav tako prosvetnim delavcem. On je zase trdil, da premore Evropa le malo takih norcev, kot je sam: njegov konjiček mu požre ves za sluh. Tov. Rudi zbira stara odlukovanja in jih ima že sedemsto. Tudi v Grčiji mu je bila sreča mila: iztaknil je malteški križ in še nekaj redkih medalj.

Med nami je bil tudi potnik svetovnega merila in se je temu primerno dostojanstveno zadržal. Obhodil, obvozil in objadral je svet, bil pred tednom dni še v Kopenhagnu in imel že karto za Brazilijo, da se odpravi na novo pot, ko se vrne iz te. Pa tudi oba Avstrijca sta bila prav prijazna. Tisti večer, ko je Francka obhajala svoj rojstni dan, je priletni inženir pogostil vso našo družino, mi pa smo mu zapeli nekaj narodnih. Tako se je naša pesem izgubljala v vetru, prav ko smo se bližali Korintu.

Orebič je srečno kljuboval vetrovom in se belil v soncu vse do Pireja. V pristaniščih smo ga nevaležno puščali samski z zaboji in velikimi žerjavci in se rezlezi po mestu. Dalmatinska pristanišča smo večinoma poznali. Prvi stik z Grčijo smo doživeli v Patrasu. To je mesto pravokotnih ulic, ki te varno privedejo nazaj v pristanišče. Visoke hiše se sončijo v bregu, po ulicah se preliva ljudje, izložbe ponujajo vso pisano robo ter zlato in spet zlato. Franco mi mikajo zapeljivost in obiski tako dolgo, dokler si ne uteči žeje z lepim dra-

gocenim prstanom. Čez vse, tudi čez palmovce gaje in pomarančevce, je razlito toplo sonce in tam blizu pljuska morje ob breg in tam zadaj se vrhovi gora belijo v snegu.

Čas pa beži in naposled se težki žerjavi utrudijo. Ladja odrine dalje. Opolnoči je Korint edinstveno doživetje. Vse, kar je na ladji živega, se znajde na krovu, prav na kljunu, ne le radovedni potniki, tudi posadka, če ji prosti čas to dopušča. Čez ozki prekop je razpeta noč, znotraj sten se ladja počasi pomika naprej. Občutek, kot da je nekdo s težkim zamahom zemljo razklal na dvoje in se moramo zdaj skozi to ozko špranjo prerivati dalje in vrtati v neonski somrak luči. Potem se obzorje spet razmahne. Grški mornar, ki je bil prevzel krmilo, se spet spusti v čoln in odvlesa v temo.

Poslednji postanek je v Pireju. Tov. Rudi je vso pot trdil, da si je treba Pirej ogledati tudi ponoči. Imel je prav. Mesto živi dvojno življenje. Njegov utrip je buren, hlasten, vroččen, skoraj bolan. Tu smo se zadrževali dva polna dneva in si ogledali tudi grško glavno mesto.

Atene so velemestno mravljišče. Od časa do časa zadise po Vzhodu. Reka ljudi te nosi naprej, kramarji te vztrajno vlečejo nazaj in če nisi previden, ti izpuli iz rok še zadnjo dramho. Med tisočletnimi kamni vrh Akropole pa si spet varen in sredi med vsemi ljudmi tako majhen in sam. Tu so prebivalci bogovi, tu je tekla zibelka visoke kulture, od tu so se razlivali vplivi, prav sem so butali viharji, prav tu je čas pokopal zlati grški vek in prav tu vsa ta silna orjaška preteklost še vedno ne more umreti. Akropola je še danes svetišče, živi spomenik. Tu ti prav gotovo zastane dih. Ogrmne kamnite kladce ti zagotavljajo, da si majhen, prav majhen, pa da si vendarle bogat tudi ti, ker si CLOVEK.

Razvivimo se šele potem, ko ladja spet odrine in ko začnemo prepoznavati znano obalo in otoke. Spet nas za dolge dneve zagrne morje. Nam pa se zdi, kot da se morske milje odsedajo hitreje — občutek, ki ga vedno spet doživljamo na vsaki poti domov. Jonsko morje se sumljivo grbanči, potegne močan jugo, ne znamo si ohraniti ravnotežja in to nas položi na posteljo za dolge, dolge ure. Orebič se ziblje z boka na bok in telegrafist ujamemo poročilo, da se je ob albanski obali potopila jugoslovanska ladja. To nas vznemiri in mene nihče ne more prepričati, da se s tistim ubogim rešilnim pasom da ostati pri življenju. Kje? Tu na brezbrežnem morju? Pa saj ni prav nič hudega! Ladjico obilavajo bele pene, preletavajo jo beli galebi, smeje se ji sonce in krmar jo srečno vodi skozi burje.

Na poti domov se ponovno ustavimo v Bariju. Vses dan pohajamo po mestu, dokler nazadnje ne napravimo poslednje lire. V pristanišču stoji velika ruska ladja. Z Orebičem smo si sosedje. Mika nas, da bi šli na obisk. Cim se odločimo, se ladja počasi odmakne. Žal nam je. Radi bi pozdravili Ruse, radi bi navsezadnje preizkusili svoje znanje iz TV tečaja... Sicer pa smo se z Rusom srečali v pirejski tržnici in zdaj nam ponovno prihaja v spomin. Kot bi se poznali že sto let, kot da bi bili skupaj preživljali mladost in kot da poznamo drug drugega najtišjo skrivnost, tako odkrito domače in nežno smo z njim pokramljali. V Atenah že šestindvajset let... lasje so osiveli... pridite spet...

Iz Barija nas nesejo vode v Bar, povprek čez Jadran. Danica se mi zazdi kot Lukčov škorec. Pretaknila je že vso ladjo in zdaj se v telefonistovi delovni kabini pogovarja s telefonistom iz bove katere ladje, ki se približuje Kreti. Končno zaupa slušalko tudi mojemu ušesu, da se mi poleže ljubosumnost. Na Kreto se peljeta samo dva potnika, naj vendar pridemo k njim...

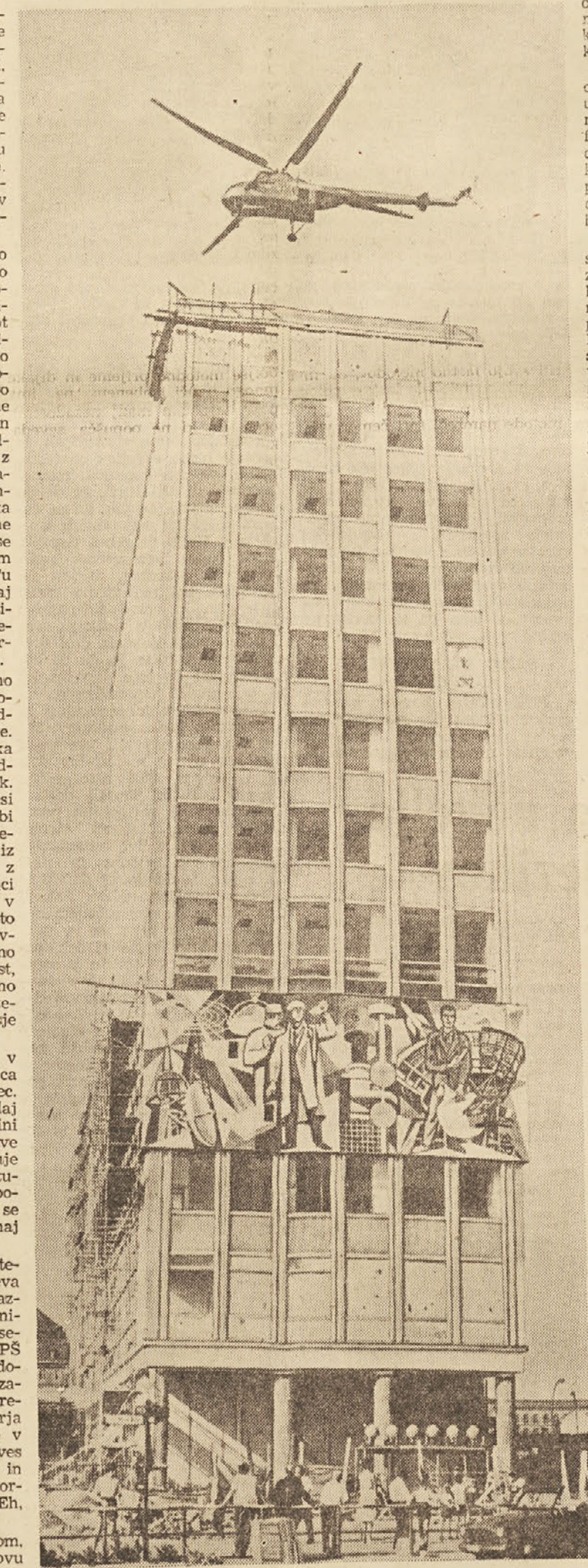
Vsi smo postali dobri prijatelji in po malem se nas že loteva teža slovesa. Študentje so se razživel in najpogumnejši je Danica zagotavljala, da ji prisodi sedemnajst let, nikakor pa ne VPŠ in tri leta prakse. Potem pa dobri stari barba Ive! Ne vem, zakaj bi mu tako strašno zdala rekla ata. Vedno spet nas ogovarja in skrb, da je v salonu vse v redu. Ko pa lenarim v kabini ves dolgi dan, me prihaja obiskat in prinaša pomaranče. Sin je mornarski oficir in njegov ponos. Eh, barba Ive!

Kadar ne stoji za krmilom, pohaja neznan krmar po krovu in rad strmi nekam daleč. Ogovorim ga in odleže se na ladji vedno poiščeva. Videti je zdrav, krepak. Zagorel je in čudno resen. Kadar se posmeji, je lep. Nekje blizu Šibenika je doma. Pokaže mi rojstni kraj tam na obzoru, v somrak, na večer. Ra-

da ga poslušam, ker je videti pošten in mehak in ker govori o morju nežno kot o najtišji ljubezni. Sina odličnjaka ima. Ko pripoveduje o njem, se mi zazdi, da hrepeni po domu. Seveda. Še nekaj let, pravi, potem bo pustil te dolge vožnje in poiskal druge kruh. Šel bo domov in zvečer bo z barčico odhajal na ribji lov, to da je tako zelo lepo. Pravzaprav se od njega najtežje poslavljam. Povabi me na kozarec pristnega vina. Dolgo mi stiska roko in izraža bojazn, da se morda nisem počutila na ladji dovolj lepo, dovolj domače. Srečo mi voščil, veliko sreče. Rada bi mu kaj lepega rekla. Nekaj jecljam. Boge zakaj se mi zasmili. Ali ne prikrija neke bolečine v sebi? Skrb za družino, ženo, dom? Da se bo vseh spomnil in mene tudi, mi obljublja. Tekim obljubam nikoli ne verjamem. Pa vendar?

Enajsti dan je ladja spet obstala na Reki in žerjavi so zgrabili težke zaboje. Daleč je ostalo toplo grško sonce, daleč Dalmacija. Reške študente je odneslo z ladje brez slovesa. Avstrijca sta ostala v Dubrovniku, svetovni potnik je šele zahteval, tov. Rudi pa jo je z nami ubrel na postajo. Sončnih počitnic je bilo konec, do doma je komaj kdo spregovoril. Jaz sem se v mislih še dolgo mudila na beli ladji in sem še nekajkrat prepotovala Korint.

Berta Gelob

Trinajstnadstropni nebotičnik v vzhodnem Berlinu — učiteljski dom! — Ob 15-letnici obstoja Nemške demokratične republike so v vzhodnem Berlinu odprli učiteljski dom, ki bo središče intelektualnega in kulturnega življenja prosvetnih delavcev glavnega mesta NDR. Tam je tudi centralna pedagoška biblioteka s 330.000 zvezki. Na sliki: pred zaključkom gradnje novega učiteljskega doma — helikopter prinaša še zadnje dele fasade

V deželi čeških psoglavcev

Ne, psoglavci niso le grozljiva bitja iz slovenske ljudske pripovedke, tudi na Češkem jih poznamo, a tam so bolj realni in veliko bolj prijazni. Razni priročniki in zemljepisne karte tega imena sicer ne navajajo. Po pravem se namreč imenujejo Hodi, njih deželica pa Hodska, narodopisno najzanimivejši predel češke zemlje.

Z grajskega stolpa gradu Klenove, enega izmed več kot tisoč bolj ali manj ohranjenih gradov v državi, je upravniki zamahnili z roko in pokazal v dolino: »Tam je Hodska.« Odkril se je pogled na sočno zelenje polj in nižjih vzpelin pa na resnobno temno smrekovih gozdov po hribih, ki se dvigajo do tisoč metrov visoko. To je območje Sumave, mejni predel med Čehoslovaško in Zahodno Nemčijo. In tu je enajsti vasi, kjer so doma Hodi, ki so zaradi svoje preteklosti postali Čehom sininom za neomajnost in odločnost. Tu je torej deželica, kjer se v ubrano sožitje spajata preteklost in sodobnost.

Po grebenih Sumave poteka meja. Tako je dandanes, tako je bilo v srednjem veku. Morebiti je tam, kjer pelje danes cesta mimo ribnika z letoviščem nena-

vadnega imena — Babilon, proti obmejnemu prehodu, ki so ga odprli letos, vodila katera od obeh važnih poti, ki sta držali z Bavarkega preko Plzna v Prago in še dalje v poljski Krakov. In tam, kjer je ob meji zdaj priselila na naš avtobus starejša ženica, ki je iz Nemčije šla obiskat sina — drugih potnikov ni bilo videti, pa saj niti češka carinarnica še ni povsem dozidana — so morda hodoile trgovske karavane ali pa tudi tolpe vojakov, ki pa so jih z okolnih vrhov brž zapazili stražarji, postavni Hodi.

To je bila namreč v srednjem veku dolžnost Hodo; te najbolj zahodne skupine Čehov in Slovanov sploh: paziti so morali na obmejni prehod. Ker so hodili stražiti, se jih je oprijelo ime Hodi. Na svojem praporu so pa imeli pasjo glavo — simbol zvestobe, zato so jim rekli tudi psoglavci. Bili so torej nekaki granicari, njih deželica pa je imela značaj naše vojne krajine.

Prvič se mi je Hodska približala v Domažlicah. Domažlice kot mesto sicer niso spadale neposredno v območje Hodskega, a Hodi so bili z njimi povezani. Tu je bil namreč tki. hodska grad, kamor so hodili svobodnjaki po svoje pravice. Semkaj še hodijo k maši hodske kmetice, še vedno oblečene v narodno nošo z nabranim krilom, pisanim predpasnikom, širokimi naškrobljenimi rokavci in črno ruto.

V popoldanskih urah se je sicer pestrost narodnih noš že umaknila vsakdanjim oblekam meščanov in turistov, a delček folklorne je bil še vedno tu, in sicer v živo pisani ljudski keramiki, ki so jo prodajali v trgovini pod obokom, čeprav je bila nedolga, zakaj prav ob nedeljah prihajajo glavni kupci — turisti.

Bolj je zaživela ta narodopisno tako zanimiva deželica v muzeju, kjer je predstavljena celo hodska svatba, kot je izgledala nekoč. Iz stare ure so se oglasile preproste melodije hodske pesmi. Pravijo, da so Hodi glasbeno posebno nadarjeni ljudje (sicer pa to velja za Čeha sploh, saj še pregovori: Co Čech — to muzikant. — Kar je Čeh, je muzikant.). Petje je spremljal star hodska instrument — dude, ki pa tu — tako se mi je zazdelo — dajejo bolj živahne tone, kot so bili tisti otožni glasovi, kakršne je slišal naš Murn od istrskih godcev, Vlahov. V muzeju je uho ujelo nekaj narečnih posebnosti, in to prvo že kar iz pozdrava mlade vodnice: »Vitám vás hu nás!« (Namesto u nás, pri nas.) Pa še druga značilnost se je vtišnila v spomin, namreč pomožni glagol »bul« (za knjižno byl), zato imenujejo Hode tudi »buláci«. Muzej je pomenil resnično doživetje, posebno še zaradi ljubeznive in šegave vodnice, domačinke, ki niti ni nastavljena v muzeju, ampak dela tu ob prostem času »brigadniško«, to se pravi prostovoljno, brezplačno. Tako »brigadniško« delo opravljajo na Češkem bolj ali manj vsi, ti fizično, drugi duševno.

Pritegnila me je oljna slika: Hodka kleči na njivi, nad njo dviguje meč odurni valpet. Naslikal jo je J. Spillar, slikar hodskega motivov in eden številnih umetnikov in narodopiscev, ki jih je privabljal ta deželica svojevrstne folklorne, noš, pesmi, narečja, a tudi značaja in preteklosti. Preteklost odkriva tudi ta podoba, čas »temnega«, kakor imenujejo Čehi obdobje po bitki na Beli gori. Za Hode je ta čas bil res temen. Postali so podložniki, zapovedan jim je bil »večen molk« o pravicah. A niso verjeli, da so listine o nekdanjih svobostnih neveljavne. Iskali so pravice na Dunaju in v Prahi, a fevdalni gospod Laminger je dosegel svoje.

Z zelenega griča Hradka, kjer so nekoč Hodi stražili, se z visokega podstavka razgleduje v daljavo kip Hoda v širokokrajnem klobuku s čekano (palico in orožjem obenem) ter s psom čuvarjem ob sebi. Ta naj predstavlja hodskega voditelja Jana Sladka, po domače imenovanega Kozina. Do svoje smrti na večalih v Plzni 1695. leta je ta kmet vztrajal v pravičnem boju za hodske svoboščine. Ne srečujem se prvič s tem simbolom Hodskega, prvič — pred leti — sem ga srečala v slovenskem prevodu romana Psoglavci Alojza Jiráske, najbolj znanega češkega pisatelja zgodovinskih romanov. A kako je bila dežela psoglavcev takrat odmaknjena! Zdaj smo pa celo pred nekdanjo Kozinovo domačijo v vasi Újezd. Skozi dvorišče vstopamo v nizko kmečko hišo. Tu nas sprejme Hodka, da prava Hodka, starejša ženica v narodni noši. Ob besedi in sliki sledimo hodske preteklosti. Tu je znani slikar Mikuláš Aleš, nekak češki Gaspari, z upodobitvijo smrti graščaka Lamingerja. Sto let po Kozinovi smrti je nastala legenda, da je ta pod

vešali prerokoval Lamingerja, češ, čez leto dni bo tudi on prišel za njim. In zgodilo se je — ob veseli pojedini na obletnico Kozinove smrti ga je zadel kap.

Na Hodskega pa ne cenijo le preteklosti s socialnimi boji, ampak tudi svojo literarno preteklost, ohranjajo nazoren spomin na tiste kulturne delavce, ki so sem prihajali in ustvarjali ali pa so bili sploh tu doma. Pesnik Jaroslav Vrchlický, ki je v Domažlicah preživljal zadnja leta življenja, ima v mestnem muzeju spominsko sobo, na hiši pa spominsko ploščo, na neki drugi hiši je plošča Boženi Němcovi, ki je na Hodskega živela nekaj let in tu zbiral ter oblikovala ljudsko blago. Spominjajo se Alojza Jiráske, ki ga je pritegnil brezupen boj Hodo za nekdanje svoboščine, da je večkrat zahajal sem. Največje pozornosti pa je deležen rojak iz hodske vasi Klenčič Jindřich Š. Baar (1869—1925), duhovnik in leposlovnih oblikovalec svoje dežele (pri nas ga je rad bral savinjski pisatelj Janko Kač). Na hribu Výchledy, od koder se odpira čisto v skladu z imenom res prekrasen pogled v dolino proti Domažlicam in celotno hodske pokrajino, zato je pisatelj sem rad zahajal, so mu postavili kar veličastni spomenik. Stal je tu že pred vojno, a Nemci, ki so Hodske razbili in del 1938. leta priključili svojemu rajhu, so se znesli nad njim ter ga uničili, ohranil se je le bronast kip. Češka mesta in vasi pa so darovale velike kamnite kvadre, ki sestavljajo zdaj ozadje, štirinajst metrov visok steber.

Le nekaj kilometrov dalje je Klenčič, pisateljeva rojstna vas, kjer je v pokopju preživel tudi zadnja leta. Cela njegova hiša je muzej, muzej hodskega narodopisnih posebnosti, pomembnih hodskega mož in pisatelja samega. Iz sobe v sobo nazorno vodi glas nevidnega vodiča — magnetofonski zapis. In tu magnetofon v odmaknjeni zahodnočeški vasi! S pokopališča nad vasjo, kjer je skromni pisateljev grob, se oko že v prvem mraku poslovi od te sveže deželice Hodo, čeških psoglavcev. Oko se posavlja, misli pa ostanejo: Slovenci s Hrvati imamo Matijo Gubca; pomen slovensko-hrvaškega kmečkega punta je bil večji kot brezuspešni boj Hodo, a kje so jasni, otipljivi spomini nanj? Tam nekje na polju pod Bistrico ob Sotli so se bili boji, a kaj nas nanje spominja? In zopet: Baar je v češkem merilu nedvomno manjši od našega Prešerna ali Cankarja, pa Prešeren v Vrbi nima spomenika, Cankar pa skromno sedi na kantonu ob »beli cesarski cesti«. In Klenčič ali Újezd sta samo vasi, pa premoreta v muzejih magnetofon, ki lahko popelje obiskovalca mimo zbirk, če ni vodiča. Kdo pa vodi pri nas po Prešernovi rojstni hiši? Če gre za dijaško ekskurzijo, pove kaj profesor, pa bi se vendar dalo bolj pomagati vsaj z magnetofonom. Ljudje potujejo na Češko in ugotavljajo, da njihov življenjski standard ne dosega našega. Res, toda v odnosu do kulturne preteklosti nas Čehi presegajo. In to je tudi nekaj, zakaj človek ne živi samo od kruha...

Božena Orožen

»Gotovo se tudi večina odraslih ljudi ni nikoli utegnla ukvarjati z osnovami naše družbene ureditve in njihovo zgodovino. Tudi ni mogoče pričakovati, da bi se kdaj posvetili zahtevnejši literaturi, čeprav bi jih morda zanimalo mimogrede slišati nekaj o teh vprašanjih. Zato mislim, da bi lahko s pridom priporočili uro ali dve prijetnega in koristnega branja Victorjevih knjižic tudi širšim plastem naše beroče javnosti.« (Ivo Pirkovič). Knjižica je izšla pri Mladinski knjižnici, njen polni naslov: Walthor Victor — »Mož, ki je predrugačil svet«. Življenje in delo Karla Marxa in Friedricha Engelsa

Odgovor na »Prispevek k diskusiji o gimnazijskem učnem načrtu za angleščino«

(Nadaljevanje)

Je pa poleg že omenjenega še mnogo, kar je treba povedati v prid dr. Gradovega učbenika IV. (predvsem seveda nove izdaje), ko gre za I. razred gimnazije (tak kakor trenutno je). Tu so namreč še druge strani obeh učbenikov, ki jih ni mogoče preiti, ne da bi jih upoštevali, ko govorimo o obeh učbenikih. Predvsem je tu vprašanje tekstov in s tem v zvezi besednega zaklada. Kdor res dobro pozna oboje učbenika — sam učim po učbenikih Z.-S. že od jeseni 1945, torej domala 20 let — ve, kako učbenik Z.-S. grmadi besedni zaklad (saj ni redka lekcija oz. tekst, v katerem je preko sto novih besed!) ter ga sintetizira (oglejte si npr. samo tekst zadnje lekcije učbenika I, da ne govorimo o tekstih lekcij učbenika II). Za učenca, ki se še uči osnovnega besednega zaklada (in to ob znanju, ki ga dijaki glede na spremenjene učbenike in prehodne oblike v osnovni šoli prinesejo s seboj v gimnazijo, vsekakor velja še tudi za I. razred gimnazije oz. sploh srednje šole), je to mnogo preveč, saj v I. razredu gimnazije, a tudi pozneje, velja še vedno metodično načelo: bolje 5 novih besed v tridesetih vrsticah teksta kakor trideset novih besed v petih vrstah (naj ni glede tega tov. Kliner, in njegovi somišljeniki, ogledajo Jaspersenovo delo: *How to Teach a Foreign Language*). Toda ne samo zaradi sintez v tematiki in prekomernega kopičenja novega besednega zaklada v enem samem tekstu (medtem ko bi teksti v I. razredu gimnazije morali biti še vedno vsaj kolikor toliko poenostavljeni) — knjigo Z.-S. II. odsvetujemo v I. razredu gimnazije danes tudi še iz drugega razloga. Teksti v tej knjigi so dostikrat že izrazito literarni (npr. *Returning Home*, *Robinson's Struggle with the Sea*, *The Song of the Shirt*, *The Little Chimneysweep*, *Gulliver Among the Giants*, *David Rebels against Mr. Murdstone*), kar je že samo po sebi za dijaka, ki brez dvoma potrebuje še praktičnih tekstov, pretežno, da ne govorimo o literarnem (in dostikrat starinskem) besednem zakladu — dijaki pa potrebujejo še besedni zaklad iz praktičnega in modernega življenja! Lastne izkušnje in izkušnje mnogih, ki so v prvem razredu nadomestili dr. Gradov učbenik IV z učbenikom Z.-S. II, nam povedo, da je slednji pretežak za I. razred. Saj dijaka neprestano potiska v pasivnost, mu daje predvsem le pasivno znanje, posledice tega in številnih težav pa so pogosto nezadostne ocene in sploh nižji nivo ocen (tudi o tem sem govoril na sestanku). Tov. Kliner in njegovi somišljeniki se preklecano motijo, če mislijo, da metodčnost v pouku velja kvečjemu za profesorja, za učbenik pa ne (naj si ogledajo in vsaj preberejo v prej omenjenih učbenikih metodike poglavje o učbenikih), po npr. v Samičevi Metodiki). Po vsem navedenem je učbenik Z.-S. II v I. r. gimn. metodično mnogo manj primeren, a toliko bolj v II. razredu.

Nikakor ne mislim trditi — in o tem sem govoril tudi na sestanku — da je dr. Gradov učbenik IV neoporečen glede zgoraj omenjenih težav. Da je v slovnici pogledu metodično mnogo boljši, sem že navedel. Besedni zaklad res tudi kopiči (vendar ne sintetizira po kaki tematici), a ne tako hudo kakor učbenik Z.-S. II. Tudi je res, da so nekateri teksti (zlasti pri starejših izdajah) pretežki in prezahtevni (npr. Abraham Lincoln, oba teksta o Gulliverju, zadnja dva teksta Marka Twaina), teksti na slobo pa so precej enolični. Toda ti teksti so v glavnem še vedno lažji kot teksti v knjigi Z.-S. II, besedni zaklad pa je (kljub temu, da se v njem, npr. v Gulliverju, le še nahajajo tudi besede literarnega oz. starejšega jezika) na splošno modernjši in brez dvoma bliže današnjemu času. Tega seveda noben dober metodik in pedagog ne more zanikati. Predvsem pa je važno, da se da dijaka na podlagi dr. Gradovega učbenika IV (posebno ob novi izdaji) mnogo lažje izpodbiti k aktivnemu sodelovanju in znanju. In poleg tega je zelo važno (tudi na to sem opozoril na posvetovanju), da je dr. Gradov učbenik IV naravno nadaljevanje njegovega učbenika III, to se pravi, da si vsaj glede besednega zaklada dijaki v marsičem ni treba beliti glave, saj se besedni zaklad obeh učbenikov dopolnjuje in ponavlja, dijaki je že vajen takega procesa razvijanja besednega zaklada, da ne govorimo o slovnici delu, ki se v IV. učbeniku postopoma in metodično pravilno dopolnjuje ter dijaku (in profesorju) tako ne dela težav. Nasprotno pa vemo, da ima

dijak, če uporabljamo v prvem razredu gimnazije učbenik Zgur-Skalický II., težave v besednem zakladu tudi zato, ker je bilo v učbeniku Z.-S. I. mnogo izrazov, ki se jih dijaki še ni učil (glede na to, da se je dijaki dotlej učil po dr. Gradovih učbenikih), besede in izrazi pa so dostikrat tudi v slovnicih vajah in ni skrivnost, da so med njimi (kar je glede na tekste tudi razumljivo) tudi izrazi, ki jih moderni jezik ne uporablja več. Če je profesor povzroči še površen in dijak na to ne opozori (kar se sicer lahko pripeti tudi pri dr. Gradovem učbeniku IV, vendar v mnogo manjši meri), ima dijak res lahko težave. Da ne govorimo o istem smislu o slovnici, kajti glede tega se dr. Gradov učbenik III in Z.-S. I. pač, vsaj v vsem ne, ne strinjata — pa so tu spet težave. In kateri profesor jih skuša premestiti z vso skrbjo in z metodično res pravilnimi in dobri prijemmi?

Upoštevat torej moramo predvsem potrebe učencev (ne pa svoje lastne želje in prevelike navezanosti na neki učbenik) in če gledamo s tega stališča, potem, odkrito rečeno, lahko uporabljamo učbenik Z.-S. II v I. r. gimn. potem ko smo že obdelali učbenik dr. Grad IV (tu mislim predvsem na za dijaka primernejšo novo izdajo). Taka kombinacija je vsekakor mogoča. V II. razredu je učbenik Z.-S. II res lahko dober priročnik za ponavljanje. Kar se pa tiče uporabe učbenika Z.-S. II v I. r. gimn., ga pa vsekakor resno odsvetujem — in to spet ob soglasju Zavoda za napredek št. št. Se enkrat pa ne udarjam: niti na sestanku niti v tem članku nikakor ne »obsojam« učbenik Z.-S. II na grm-do« niti ga ne »obsojam« in »vno«, kakor mi podtika tov. Kliner v svojem članku. Tudi jaz sam se dobro zavedam vrednosti in pionirskega pomena tega učbenika, ki ga ni mogoče zanikati.

Toda metodika je v zadnjih 20 letih (no II. svetovni vojni) tako zelo napredovala, da ni mogoče vztrajati vedno le pri enem in istem učbeniku, ampak moramo, če hočemo vstreti z razvojem, in to tako rekoč znanstvenim razvojem metodike (v Ameriki, SZ, Angliji, Franciji, v zadnjem času celo v Nemčiji, kjer si je stara

šola metodike zgradila zelo trdne pozicije, in v okviru ZN), poseči po novih modernjših učbenikih in sredstvih, saj so naše zahteve v teku let nehote, same od sebe, tudi glede učbenikov postale večje. Zato sem na sestanku govoril o učbenikih Brihta-Grgić (Zagreb), ki jih nekateri profesorji uporabljajo tudi na naših gimnazijah. Ne le enkrat je že bilo sprovedeno vprašanje uporabe teh učbenikov na naših gimnazijah. Tudi sam sem svoj čas že učil na gimnaziji (in tudi drugje) po teh učbenikih in vem, da v marsičem prekašajo naše učbenike, že zato, ker sloni njihova zgradba na mnogih ugotovitvah znanstvenih jezikovnih inštitutov. Zato je sila naivno in drzno podpiranje tov. Klinerja, da nimamo morale, da bi odsvetovali imenovane učbenike »zaradi hrvaščine« — saj bi jih vendar adoptirali za naše potrebe. Ali nam tov. Kliner, ko govori: »Delati načrte za kopijo tute knjige na ta način...« morda hoče celo očitati plagiatstvo?

Prav tako drzno je Klinerjevo namigovanje na »šibko zmogljivost naših vodilnih anelistov«, ko govori, da pravega učbenika (za angleščino na gimnaziji) ni. Ali pa ve tov. Kliner, kakšne znanstvene jezikovne inštitute in »ustanove imajo npr. Hrvatje v Zagrebu, medtem ko mi česa takega sploh nimamo? Nimamo niti nobene srednje znanstvene institucije, niti sredstev, da bi začeli z znanstvenim metodičnim in jezikovnim delom. Niti pravih stikov s pomembnimi metodiki v drugih državah nimamo! Zato smo zrasli in ne moremo dalje, zato tudi ni učbenika. Temu se pridružuje še dejstvo, da so naši vodilni anglisti preobremenjeni z delom in da so še tudi taki, kakršni je npr. tov. Kliner, ki se vodilnim anelistom ravnar in posmehuje, namesto da bi pomagal in sodeloval, kolikor je v njegovi moči. Pri vsem delu nam morda polna nog ne more prav tako, ki so prebrčali, da vse vedo in znajo, da se jim tudi metodično ni treba nič več izpopolnjevati, češ da imajo že »toliko in toliko let službe in so si tako že ustvarili svojo lastno metodo«, da ima »vsakdo pravice do lastne metode in do svojega mišljenja« — glede metode namreč (pri čemer vsi ti

pozabljajo, da so metode tudi po kvaliteti zelo različne — so dobre in slabe: ali mislite, da imajo slabe tudi vso pravico do obstoja?), taki, ki v metodiki zanikajo vsako objektivno stališče — še celo pa taki, ki pravijo (in to sem na lastna ušesa že večkrat slišal): »Nisem metodik, to me nič ne zanima«, »Čemu pa je metodika potrebna — saj si tekom let vsak profesor ustvari svojo lastno metodo« (pri tem se tak pedagog sploh ne zanima, kako dela njegov lastni kolega — vsem takim bi svetoval, da se kdaj spoznajo z delom in uspehi tistih, ki so se v svojih študentskih letih ali pozneje seznanili z metodiko!) — »Metodika — neumnost« (tudi to sem že slišal). Potem pa zveš vse tekste pripravijo dijaki sami profesor nikoli ne prebere teksta prvi, ampak ga morajo dijaki besed sploh ne razlaga; tekst vedno prevedejo v slovenščino (to je vsa tekstna razlaga!) — in to je tudi snov izpreševanja; slovnice profesor ne razlaga, ampak eden od diakov mora prebrati poglavje o slovnici, nato pa se tega do ma nauče na pamet; prostega spisa pa dijaki nikdar ne da za domačo nalogo — pač pa za šolsko nalogo (potem pa se jezli, da je toliko nezadostnih ocen); isto je z obnovi; konverzacija pri šolskih urah z dijaki sploh ne goji vse je samo prevajanje, učenje na pamet, slovnica... Nobene povezave med vsemi temi elementi učnega procesa! Dijak naj se pa znaide, kakor se hoče; enoik mrgoli (pri čemer se zelo pogosto ustvarja med prof. in dijaki nevaren prepad), dijaki morajo zelo pogosto poslušati očitek: »Pa delaj, boš, kar pripravi se, saj tako nič ne znaš«, »si že započel«, uči se ali pa ne« itd. Ob vseh imenovanih primerih ne mislim konkretno na nikogar osebno — toda ko že razglabljam o vsem tem, mi nehote prihajajo na misel nekateri taki primeri. Naj zdaj tisti, ki pravijo, da ima vsakdo pravico do svoje metode ali celo metodskega sistema, povedo, ali so to še primeri pozitivnih metod? Pa je vendar tako jasno, da je dober pedagog in metodik le tisti, ki zna uporabljati najboljše metodne prijeme in dijake mnogo nauči, obenem pa ima prav zato čim manj nezadostnih ocen, (in ki ne popušta, seveda, kar se sicer tudi na žalost dogaja). S kakšnim zadovoljstvom prisostvujemo uram res dobrih metodikov in pedagogov, pri katerih živo občuti veselje diakov do dela, njihovo zanimanje za vse, kar se v razredu dogaja in govori, in res lepo znanje tujega jezika. Vsa sreča, da imamo tudi takih dovolj. Povejmo to kar naravnost, saj je že zadnji čas, da o teh stvareh spregovorimo tudi načelno. — Končno si ne morem kaj, da ne bi na tem mestu vprašal, kaj bo s tistimi, ki se konservativno ozirajo nazaj in uporabljajo take metode oz. metodski sistem, kakršnega je v preteklem stoletju uporabljal Nemec Karl Plotz? Eden bistvenih elementov človeka je v tem, da neprestano napreduje: kako se bodo torej znašli tisti, ki (in ti niso ravno redki) delajo tako ali podobno, kakor sem zgoraj omenil — pred znanstvenimi dognanji metodike, ki bodo neizprosnopotrkalna tudi na naša vrata? In to ni več daleč.

Toda pustimo to. Še so namreč v članku tov. Klinerja nekatera dejstva, ki jim je treba posvetiti vso pozornost. Z vzvišeno samoavtoritativnostjo namreč tov. Kliner v drugem delu svojega članka ne daje samo predlogov, ampak kar naravnost napotke oz. navodila (npr.: »predelajmo v vseh štirih letih gimnazije vse tri učbenike Zgur-Skalický«, »vzporedno bomo v primeren času začeli z literarno zgodovino...«, »rad bi kolegič in vsem drugim odgovoril, kaj je po mojem cilju pouka v prvem letniku gimnazije« itd.). Kar tukaj naj povem: tov. Kliner je premal, mnogo premalo izkušen, predvsem pa ima premalo metodičnega znanja (kar večkrat v svojem članku dokazuje) in, kar je važno, v nobenem primeru ni avtoriteta in prav tako ne kak vodilni anglist, da bi lahko drugim dajal kakršne koli napotke. Pač pa se bo moral, kar njegov članek jasno dokazuje, še mnogo učiti (saj na gimnaziji uči komaj pet let), in to od starejših kolegov, če bo kdaj hotel biti res dober metodik in pedagog.

Kar pogledimo Klinerjevo misel, naj bi na gimnaziji »začeli od začetka«, to se pravi s prvim učbenikom Z.-S., ob tem učbeniku pa bomo vzporedno obdelali tudi razne konstrukcije, sosledje časov, direktni in indirektni govor...« Ali se je tov. Kliner zavedal, ko je to dvojje zapisal, kakšen absurd je, v gimnaziji še enkrat znova začeti, osnovno šolo (in ves trud pedagogov v njej —

Prizor iz šole za umetno oblikovanje v Tuniziji

mislim na angleški jezik) popolnoma odrezati, zraven pa že ob prvi knjigi predelati še tako rekoč vso sintakso — samo da bodo v II. gimn. razredu dijaki lahko, kakor pravi, začeli z branjem knjižic poenostavljene izdaje četrte stopnje? Kaj takega dober metodik res v nobenem primeru ne bo izjavil! Obenem je to dokaz, kako malo tov. Kliner pozna dijaka in njegovo zmogljivost pri 15. letih. Dobro bi bilo, če bi si tov. Kliner ogledal kakšno mladinsko psihologijo! Naj si vsakdo o Klinerjevih »prispevkih« sam ustvari sodbo — tu bi tov. Klinerja rad vprašal samo eno: ali morda ve, kaj bi se zgodilo s tujim jezikom na osnovni šoli in z drugim tujim jezikom na gimnaziji, če bi njegova misel, naj bi uvedli vse tri učbenike Z.-S. v gimnazijo, res obveljala.

Tista pripomba glede cilja pouka angleščine na gimnaziji je pa vse prej kot primerna. Ta cilj nam je že davno znan in ni napisan samo »na začetku raznih starih učnih načrtov«, kakor pravi tov. Kliner — ampak tudi v »Gradivu za sestavo predmetnika in učnega načrta Zavoda za napredek šolstva LRS« iz 1. 1962. Tov. Kliner naj si ga ogleda na str. 97 omenjenega »Gradiva« ter obenem tudi »Navodila«, ki sledijo. Prepričan sem, da mu bodo zelo koristila. Mimogrede: ciljev v posameznih letnikih gimnazije si doslej nisimo posebej postavljali in zato bi Klinerjevi napotki in navodila glede tega brez škode izostali. Vsekakor pa bi bilo klavrno, če bi bil cilj pouka angleščine v 1. letniku samo pripravljati dijake, »da bodo drugo leto lahko vzeli v roke knjižico poenostavljene izdaje četrte stopnje.« Iz tega je spet razvidno, kako malo tov. Kliner razume smisel pouka tujega jezika. Na eni strani nakopičiti kup slovnicih dejstev v eno samo leto, na drugi pa se v II. razredu degradirati na poenostavljeno izdajo 4. stopnje, ko bi dijaki moral imeti (ob dobrem učbeniku in profesorju seveda) mnogo obsejnejši besedni zaklad!

Učni načrt, ki ga tov. Kliner v svoji vzvišeni apriornosti podaja ob koncu svojega članka, seveda v nobenem primeru ne more biti sprejemljiv (iz že nešteti razlogov), tudi ne kot »skica, samo namig«. Radi verjamemo, da »tako odgovorni nalogi (namreč sestaviti učni načrt) ne bi bil kos« — a ne samo zato, ker ima »preveliko grbo prekomernega dela«. Preklecano veliko se bo namreč moral, da ponovim, še učiti (od starejših, bolj izkušenih kolegov), da bo »tako odgovorni nalogi« res kos. Naivno pa je, da se kar sam poskuša postaviti v vrsto onih, ki bi naj učni načrt sestavili.

Posebno poglavje v članku tov. Klinerja je njegov odnos (vsaj kakor ga kaže) do osnovne šole. Slabo znamenje za njega sa-

meja je, če se »zljoka« nad dijaka odrezati, zraven pa že ob prvi knjigi predelati še tako rekoč vso sintakso — samo da bodo v II. gimn. razredu dijaki lahko, kakor pravi, začeli z branjem knjižic poenostavljene izdaje četrte stopnje? Kaj takega dober metodik res v nobenem primeru ne bo izjavil! Obenem je to dokaz, kako malo tov. Kliner pozna dijaka in njegovo zmogljivost pri 15. letih. Dobro bi bilo, če bi si tov. Kliner ogledal kakšno mladinsko psihologijo! Naj si vsakdo o Klinerjevih »prispevkih« sam ustvari sodbo — tu bi tov. Klinerja rad vprašal samo eno: ali morda ve, kaj bi se zgodilo s tujim jezikom na osnovni šoli in z drugim tujim jezikom na gimnaziji, če bi njegova misel, naj bi uvedli vse tri učbenike Z.-S. v gimnazijo, res obveljala.

Iz primera tov. Klinerja vidimo dveje: prvič, da nam je nujno potrebna čim močnejša služba svetovalcev (oz. inšpektorjev), ki ne bodo samo »formalistični varuhi izpolnitve« učnega načrta, ampak bodo mlajšim, še neizkušenim močnem res dobri svetovalci; drugič pa vidimo, kako nujno je začeti načelno usotavljati in postavljati stvari v metodiki (mišlim seveda predvsem na to), ki bi jo mnogi morali boljše poznati, če nečemo, da bodo vse pogostejše izjave: »Ta in ta je dober profesor, saj je imel v razredu od 32 učencev kar 16 nezadostno oceno. Pa še to je premalo.« Tako lahko govori le tisti, ki zelo malo ve o metodiki in kako s pravilnim delom v razredu dosežemo čim boljše uspeh.

Članek tov. Klinerja je bil napisan v hitri, premalo pretehtan, premalo premišljen. Ob koncu bi tov. Klinerju nekaj svetoval: kakor bo spet pisal kak članek, naj se prej prepriča, če je res vse tisto, kar misli navesti, predvsem pa naj dobro pretehta in premisli, kaj bo napisal. Sai pozna angleški rek: »Second thoughts are best.« DUŠAN COP

Prosim za korekture

Uredništvo Prosvetnega delavca prosim, da mi dovoli korigirati nekatere stvari iz mojega Prispevka (PD 16. dec. 1964), in pristoiti tudi tov. Dušana Cope (Odgovor na Prispevek, PD, 2. feb. 1965), da korigira nekatere svoja stališča in izvajanja.

Naj začnem pri sebi.

1. Slabo sem stiliziral stavke o Gradovih učbenikih 3 in 4 (drugi stolpec med 27. in 32. vrstico), tako da sem zavedel tov. Cope v zmotu, češ da sem kapituliral pred Gradom 3. V resnici se mi je to zgodilo pred Gradom 4. Grad 3 so pri nas svoj čas po večini obdelali že na osnovni šoli. Mišljen je seveda stari učbenik. Prosim tov. Cope, da mi to oprosti.

2. V šestnajsti vrstici tretjega stolpca mora biti »napredovati« namesto »napraviti«. Ta neljubna tiskarska napaka je smiselna meglila.

3. Tudi meni ni pri srcu osata oblika mojega spisa. Zaradi nje so me mnogi karali in to tovariško kritiko sprejemem. Oblika je narekovalo razočaranje nad brezplodnostjo našega sestanka. Mnenja sem, da je človeško življenje prekratko, da bi ga takole zapravljali. Vendar sem vseeno pripravljen, da dam v nekaterih ozirih tov. Cope prav. Od vsebine spisa pa ne odstopim.

Naj nadaljujem pri tov. Cope.

4. Iz mojega spisa je jasno razvidno, da delam v prvem letniku gimnazije po učbeniku Zgur-Skalický I (prva stopnja). To je tov. Cope spregledal in mi poslal cel hudournik na glavo. Prosim ga, da to javno korigira. Če pa iz mojega spisa le ne more tega razbrati, mu hočem delo olajšati. Vabim ga, naj pride inšpicirat ali hospitirat k mojemu delu kadarkoli, kamorkoli in za kakor dolgo hoče. Sestavila bova zapisnik suhih dejstev in na osnovi tega zapisnika bo on to spregled (in druge zvrati) lahko korigiral. Verjamem, da bo moj ravnatelj hospitacije odobril, saj ga je tov. Cope informiral, da sem komaj »prebrodil začetniške težave« in zato še zmeraj rabim močne roke.

5. Tov. Cope naj korigira osebno poanto svojega pisanja. Njegov spis dobiva značaj osebnega obračunavanja, za kar pa nisim, da ni treba zlorabljati

PD. V svojem spisu sem kritiziral sestanke in njegovo vodenje (in pa položaj v naši srednješolski anglistiki, kolikor se je dal razbrati iz tega vodenja), ne pa privatnega človeka. Zato nisem maral omeniti niti imena tov. Cope, kaj če, da bi se spuščal v njegove osebne dispozicije. Zavedal sem se, da s svojo kritiko začnem »družinski preprič« anglistov, vendar sem pazil, da ostane v teh mejah. Ne sodi v akademsko pisanje moja privatna zgodovina iz gimnazijskih let, češ da sem bil »zelo dober dijak« in da sem »pred 13 leti — kakšna matematika je to? — mnogo obetel...« (danes pa sem zapit Kačur???). Podobnih in še hujših osebnostnih injekcij je po Čopovem pisanju razsejanih skoraj brez števila. Svojemu avtorju ne delajo časti.

Res me je uredništvo PD s svojim pojasnilom pred mojim člankom uradno korigiralo, češ da sem popolnoma napačno razumel namen posvetovanja. Zda je tov. Cope to korekturo pogrel. Nisem slišal na začetku sestanka, ko je tov. Cope razložil, kakšen namen ima posvetovanje, vendar mi verjamem na besedo, da je to res povedal. A med diskusijo so se stalno pojavljala vprašanja kot: »Ja, ali bomo sedaj tako delali?« in »Kako bomo pa potem s tem in onim?« Takih vprašanj tov. Cope ni korigiral in dobili smo vtis, da zahaja diskusija v nerazločno preskriptivnost. Ta vtis so dobili vsi udeleženci, s katerimi sem doslej govoril. Zato tisto pojasnilo ne velja samo meni, ki sem se izpostavil, ampak vsem. (Kot vidite, ne morem mimo pisanja v množini. Ni to »plural maiestatis« ali »modestiae«, ampak plural udeležencev. Saj to še jaz razumem.)

Pričujoči spis ni odgovor na pisanje tov. Cope. Je samo prošnja za korekture. Odgovora mogoče niti ne bo. Ali vsaj na nivo nekaterih slovenskih javnih predstavnikov se ne mislim spustiti. Zato tudi nisem čakal na zaključek Čopovega »Odgovora«. Pač bom pravi rad pojasnil svoja stališča o važnih stvareh, če mi uredništvo PD hoče odmeriti skromen prostorček v svojem časniku. Čutim, da bi bilo narobe, ko bi obveljala Čopova interpretacija mojih stališč in moje metodike. Stanko Kliner

OBVESTILO

Novoustanovljena Gimnazija v Velenju bo z šolskem letu 1965/66 potrebovala učne moči za naslednje predmete:

matematika, fizika, kemija, biologija, zgodovina, slovenščina, angleščina.

Stanovanja bodo preskrbljena. Razpis bo objavljen v prvem razpisnem roku.

Pojasnila dobite pri Gimnaziji Velenje.

Prvi koraki izvajanja umetnostne vzgoje v gimnazijah

Gimnazijci imajo že tretje leto umetnostno vzgojo, ki sta ji namenjeni dve uri na teden. Od tega je ena ura odmerjena osnovam upodabljalajočih umetnosti in arhitekture, druga pa osnovam glasbene umetnosti.

Umetnostna vzgoja je torej novinec med starimi predmeti in je zato pozitivno, da je že v začetku pokazala ambicije odigrati svojo vlogo obnem s predmeti, ki so že desetletja trdno zasnovani in priznani.

Mnogokje so ta predmet toplo sprejeli — posebno tam, kjer so bile zanj postavljene manjše zahteve, kjer je bila to zgolj informacija o umetnosti in je bilo obdelano le na opisen način vse tisto, kar bi sicer praviloma zahtevalo pedagoško in psihološko interpretacijo.

Zelzel bi nakazati le nekaj splošnih vtisov ter z njimi osvetliti vsaj del tistega, kar v sedanjem položaju konstituira delovno ozračje in možnosti izvajanja tega predmeta v dosedanjih pogojih.

Med sedaj že znanimi ugotovitvami je npr., da je ena ura na teden že vnaprejšnjim zahtevam strahotno naglico, saj bi bilo npr. treba obdelati grško umetnost v treh urah, če bi hoteli dosledno izpolniti učni program.

O učbenikih za predmet umetnostne vzgoje res ne moremo govoriti. Primerki, ki jih imamo na voljo sedaj, niso le skromni in slabo opremljeni, temveč tudi nesodobno interpretirani. Slikovno gradivo je razporejeno nesistematično in izbrano enostransko. (To velja za vseh 40 let po prvi svetovni vojni.) Se vedno lahko ugotavljamo, da nimamo niti v jugoslovanskem merilu primerne učbenika in priručnika na neki solidni strokovni ravni, ki bi ga lahko s pridom uporabljal bodisi dijak ali profesor.

Kakšni so torej pogoji za delo na šoli? Vsa dejstva so narekovala pedagogu, da je oskrbel nekakšno skripto: toda pisati, risati in gledati slike reprodukcij je za učence v tako omejenem času neizvedljivo.

Prostori za risanje, ki smo jih dobili po vojni na šolah in gimnazijah, služijo sedaj skoraj praviloma prioritarnim predmetom (npr. tehničnemu pouku, ki ima vsestransko podporo in vsaj v načrtu urejeno večsmerno orienrirano tedensko dejavnost — po tri ure na teden — v modernem opremljenih delavnicah.)

O umetnosti, t. j. o upodabljanju umetnosti in arhitekturi se govori in obenem izgublja dragocen čas na »stranskih« tirihi: pri zgodovini, slovenščini, tehnični vzgoji, geografiji, pri tujih jezikih (o njej govori praviloma vsaj po svoje).

Šestdesetletnica dr. Bratka Kreftka

11. februarja je praznoval šestdesetletnico akademik Bratko Kreft, pisatelj, dramatik, esejist in kritik, javni delavec in gledališki strokovnjak. Ob tej priložnosti mu je Slavistično društvo v Ljubljani izročilo diplomu s častvisti, ki so jih doslej počastili s nim članstvom. Le redki so sodelovali v častnega članstva, podelitev dr. Bratku Kreftu pa naj govori o njegovem pisateljskem, kulturnem in javnem dolgoletnem plodnem delu, zlasti pa za njegovo delo na področju slovenistike ter književnosti.

Kreftovo literarno in kulturno delo sega v njegova dijaška in študentska leta, saj je že s svojimi prvimi zreli knjižnimi deli izprizil tiste pisateljske kvalitete, ki govorijo o iščem in kritičnem duhu. Uvrstil se je med napredne mlade inteligente, ki so sprevideli krivično in kritično stanje povojne družbe (I. svetovna vojna), se oprijel marksizma ter z dialektičnimi pogledi osvetljeval tako literarna dela kot svoje javno delovanje.

Mnogostrano plodno delovanje dr. Bratka Krefta priča o temperamentnem, impulzivnem ustvarjalcu, ki prizadeto oblikuje pripovedna dela in drame in se študijsko pogloblja v domačo in tujo književnost, zlasti rusko, kar se je odrazilo v bogatem opusu književnih del, ki pomenijo lep delež v okviru slovenske umetniške in znanstvene besede. Prav tako je pomembno njegovo prizadevanje na področju slavistike, saj si je zadal za cilj, da z ostalimi kulturnimi delavci razširi vednost o slovenski književnosti tudi v tujini (predavanja v tujini ipd.), v okviru slovenistike pa teži pomnožiti delovanje Slavističnega društva. Se danes je poln ustvarjalnega duha, svež in vitalen, zato pričakujemo od jubilarja še marsikatero delo.

Tako je tisti samcati uri usojeno, da postane prava virtuoziteta zase: informacija, neargumentiranost, poskus kompletiranja — vse samo zato, »da je zadoščeno kulturi«.

Ni težko ugotoviti, kakšen je ugled predmeta pred učenci in kolegi, ki poučujejo druge predmete. Dejstvo je namreč, da se v fondu ur ne moreš meriti z nobenim drugim predmetom, da je dediščina osnovnih šol (predvsem v razvijanju sposobnosti predstavljanja narave) dokaj nezadovoljiva. Temu se pridružuje še vrsta objektivnih težav (dva turnusa, preobremenjenost dijakov), povečana ekstenzivnost v snovi na račun intenzivnosti, heterogenost metod in metodik, preobremenjenost z domačim delom pri vrsti predmetov (za katere ne pripravijo dovolj učenca v šoli) itd. Posledica vsega tega je, da dijakom zmanjkuje časa za počitek, popoldansko redno razvedrilo, proste dejavnosti in zbrano učenje. Preokupiranost, ki ima za posledico površnost, neačrtnost, spekulativnost.

KAKŠEN JE UMETNOSTNI PROFIL DANAŠNJEGA MATURANTA

Ceprav bi bila zanimiva podrobna analiza obiska neke razstave popularnega modernističnega slikarja v ljubljanski Mali galeriji, naj poskusimo dešifrirati kulturno zavest in smisel naše mladine, ki je tolikokrat po krivici slabo označena. Naloga dijakov je bila v tem, da postavijo lastna določila in merila za opredelitev in ovrednotenje razstavljenih del, nato pa so bile njihove izjave statistično obdelane in izražene v odstotkih. Pri tem moramo upoštevati, da niso

vsi postavili istih izjav, zato je odstotek lahko najmanj 20 do 40 % večji kot v anketi. Uspeh te ankete je pokazal (anketirani so bili dijaki maturanti klasičnega oddelka, ki imajo umetnostno vzgojo še po starem predmetniku, toda po novem učnem programu), da bi bilo v bodoče možno umetnostno vzgajati mladino ob mnogo bolj jasnih smernicah in metodah.

Oglejmo si izjave dijakov: dela razstavljalca so neumetniška — 61 %, nerazumljiva — 50 %, ne prizadenejo gledalca — 41 %, zgolj subjektivna — 35 %, ne dajejo predstave o mislih in čustvanju umetnika — 20 % to ni nič — 17 %, to je nečitljivo — 17 %, to nima nobenega pomena — 17 %, to ni namenjeno ljudem — 11 %; to ne predstavlja izživetja avtorja — 9 %, to ni socialno — 9 %, itd.

Da bo predstava jasnejša, naj navedem nekaj citatov njihovih izjav:

1. ... Pojavil se problem, ali je avtor v slikah dosegel kakšen vpliv na čisto povprečnega opazovalca, kajti umetnost ni samo za opek krog kulturnih delavcev in izobražencev. Subjektivizem avtorja bi zahteval predhodno oznako avtorja samega, njegovih idej in smeri, s tem pa svet umetnine ni neposredno čitljiv; 2. ... Če izhajam s stališča, da le umetniško delo, ki prepriča, lahko povzame in mi vsaj delno odkrije avtorja, potem bi se tu težko odločilo — ne morem reči, da so ta dela napravila name globlji vtis;

3. ... dela avtorja se mi zde sicer nekaj nenavadnega, vendar ne vem, kaj hoče avtor z njimi povedati. Nisem prepričana, da je to resnična umetnost;

4. ... zdi se mi, da to ni nobena umetnost, ker nič ne predstavlja. Človek nima nobenega estetskega užitka, ko gleda te bozne zmake. Večina ljudi odklenja takšno »umetnost«, za koga pa potem sploh je, če ne za ljudi? Vendar so še hujše stvari kot je ta: kos svinca pomeni

študijo itd. Znano je, da so slike, ki jih je narisal cesl s svojim repom v Portorožu, odlično prodajali. Toda vse to bi bilo še v redu, če jih ljudje ne bi kupovali in dajali težke denarje za te »umetne«. Zgolj snobizem! V tem stoletju je umetnost tako in tako za znanostjo, s sedanjo »umetnostjo« pa jo bomo popolnoma odtujili ljudstvu, ki pa se bo še vedno navduševalo za klasike vsake umetnosti;

5. ... privzdignjena gmota nad temnosivo podlago se mi zdi še najbolj podobna nekoliko zmečkanim možganom. Morda nam bodo majhne knjižice — katalogi povedali nekaj o tem. Zaradi ljubelega miru se bomo ravnali po njih in kratko malo prevzeli mnenje tistega, ki je sestavil knjižico;

6. ... mislim, da bi to lahko marsikdo ustvaril, ne da bi bilo potrebno kakršnokoli znanje. Sploh pa so me slike razočarale, nekaj barv, nesimetrično pomešanih med seboj, naj je umetniško delo in še razstavljeno kot umetnost?

7. ... v abstraktnem slikarstvu je tako majhen korak od umetniškega do neumetniškega;

8. ... ali naj se modro držimo pred vsako sliko in jo hvalimo, ker smo pač brali v časopisu, da je to velik umetnik, da si je pridobil slavo v tujini itd.? Če je temu tako, pa naj bi slikarji ustvarjali zase in ne bi razkazovali svojih umetnin!

9. ... mislim, da se umetniku le zdi, da je imel navdih, ali pa se enostavno iz potrošnika norčuje;

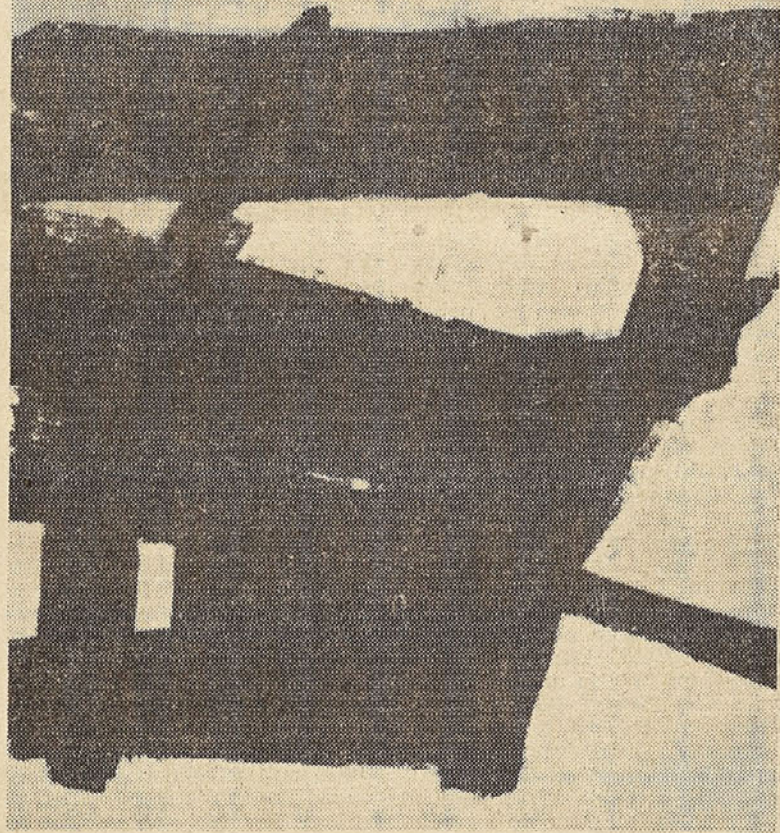
10. ... toda vsaka posrečena ideja še ni umetnost. Po mojem mnenju prava umetnost potegne človeka za seboj, mu da ista čustva, ki jih je imel avtor, ko je delo ustvarjal. O tej razstavi tega ne morem reči;

11. ... slike so zato, da jih ljudje opazujejo in končno, da jih obesijo v stanovanje ...

12. ... zdi se mi, da je v teh slikah mnogo bolezni časa.

Subjekt naših umetnostno-vzgojnih prizadevanj je danes bolj osveščen, kot smo bili mi. V tretjem letniku ima sociologijo in psihologijo, v četrtem filozofijo, zato ni čuda, če je stopil korak dalje od naše startne ravni. Ne da bi bliže spoznali, komu je umetnostna vzgoja namenjena, stojimo še vedno pred dilemo, ali smo dovolj storili zanjo ali ne. Če pa dešifriramo kulturno zavest današnje mladine, lahko rečemo, da ji ni dosti očitati, da je v mnogočem na boljšem, kot smo bili mi, da se tisto boljše kaže tudi v jasnejši osveščenosti in preciznejšem strokovnem predznanju, da ne govorimo o manj svetlih fluzijah, kot smo jih imeli, pa ne uresničili — mi. Z vsem tem pa je ta mladina pač dobro seznanjena in zato trdno stopa na pot brez velikih perspektiv, toda z mnogo večjo samozavestjo, kot pa je bila v nas. Če so rezultati te ankete pokazali, da je mladina vredna intenzivnih prizadevanj, tedaj bo slej ko prej treba pred njo opravičiti umetnost od nekdanj in danes, potrebno bo marsikaj, kar se bahavo košati, spraviti v realne ojnice resnične umetnosti in kot naslednje korenito izpremeniti dosedanje shematično, monotono in indiferentno kritiko. Pedagogom mentorjem in kadrovskim šolam pa bi bilo potrebno dati konkretnije naloge za nadoknidev zamujenega in izdajo pretehtanih, teamsko sestavljenih učbenikov ob sodelovanju aktivov in društev, določiti prostore za nemoteno izvajanje umetnostne vzgoje ter kadrovske šole pozvati k sodelovanju v aktualnem dogajanju na umetnostnem pedagoškem področju s konkretnimi prispevki.

Igor Pleško

Eden izmed primerov sodobnega umetnostnega izraza — Franz Kline (1955, ZDA)

Spektar-popularna enciklopedijska revija

Te dni sem prejel prvi številki nove jugoslovanske revije SPEKTAR, ki jo izdaja NIP Progres iz Novega Sada. Ko sem pred meseci prebiral prospekt, ki je napovedoval izhajanje te revije in nakazal nekaj pregled vsebine, sem bil zelo skeptičen, ker sem mislil, da bo revija po kvaliteti samo ena izmed mnogih, ki pri nas izhajajo. Vendar sem se zmotil. Koncepta me je ugodno presenetila, presegla je vsa moja pričakovanja; navdušila me je.

Spektar je enciklopedijska revija v barvi. Izhaja dvakrat mesečno v zvezkih po 20 strani na najfinjšem papirju, formata 24 × 32 cm. Tisk je petbarven. Odlična vsebina, mnogobarven tisk (slike in tekst), kvalitetni papir, ji dajejo veliko vrednost, tako da je Spektar edina revija te vrste pri nas ter se lahko meri z inozemskimi revijami. Vsebinske je sistematično obdelane in razvrščene, dopolnjujejo jo številne barvne ilustracije, ki dajejo reviji poseben čar in mik. Objavlja biografije, legende, sestavke s področja znanosti, kulture, umetnosti, zgodovine, prirode itd.

Znano je, da so predvsem učitelji na nižji in srednji stopnji osnovne šole vezani na različno literaturo pri izpolnjevanju zahtev učnega načrta. Zbiranje ma-

teriala, predvsem slikovnega, od vzame učitelju precej dragoceno časa. Prepričan sem, da bo ta revija vsakemu učitelju v veliko pomoč in mu nadomestila pomankanje priročnika, iz katerega naj bi izpopolnjeval svoje znanje iz tvarine, ki jo predpisuje učni načrt.

Prvi številki prinašata sledeče sestavke: Arhimed, Kava, Proti nevidnemu sovražniku, Male države (San Marino, Andorra, Monako, Luksenburg), Svetleče ribe, Bogovi z Olimpa, Peter Petrovič Njegoš, Kopernik, Irvan, Metulji, Termiti, Keramika, Radar, Stevan Mokranjac.

Redakcija v prospektu izraža upanje, da si bo revija s to obliko pridobila čim širši krog naročnikov, posebno ker so članki po vsebini dostopni in zanimivi. Za ilu-

stracijo bi naštel še nekaj naslovov člankov, ki obetajo, da bo revija tudi vnaprejšnjim tako pestra, kot sta prva primerka: Prešeren, Karadžić, Avgust Šenoa, Marin Držić, Boris Kidrič, Marko Polo, Kolumb, Edison; Kače, Volkovi, Medvedi, Jeleni itd.; Grbi naših mest, Naše freske, Narodne nošnje, Naši srednjeveški gradovi, Matija Gubec, Prometej, Heraklej, Mikroskop, Telefon, Železnice, Rude, Naša jezera, Vulkan, Idrija, Zagreb, Uho, Oko, Kri itd., itd. Iz nakazane vsebine je lahko razvidno, da bo revija našemu učitelju resnično dober učni pripomoček in da mu bo lahko zelo olajšala delo.

Podrobnejše informacije o vsebini in obliki revije lahko vsakdo dobi pri redakciji Spektra: NOVI SAD, Stevana Sremca 13.

Belšak Benjamin

Nizki osebni dohodki

Tako kot v drugih republikah se tudi v Makedoniji zavzemajo za izboljšanje položaja prosvetnih delavcev. Ugotovljeno je namreč, da so v tej republici povprečni dohodki prosvetnih delavcev manjši od povprečnih dohodkov prosvetnih delavcev v drugih republikah.

Tako so na seji RO sindikata delavcev družbenih služb pove-

dali, da so bili povprečni dohodki prosvetnih delavcev v SFRJ lanskega julija 44.400 din, v SR Makedoniji pa le 33.600. Obenem so imeli prosvetni delavci osnovnih šol v SFRJ povprečno 39.700, v SR Makedoniji 33.600. Povprečni dohodki v srednjih šolah SFRJ so bili 53.200, v SR Makedoniji 40.000 (v visokih šolah pa 56.143,4).

Moderna galerija v Ljubljani je priredila v prostorih Mestne galerije retrospektivno razstavo Jakoba Savinška, enega najvidnejših kiparskih oblikovalcev povojne dobe. Risbe, osnutki, predvsem pa številne kiparske mojstrovine pričajo o izredno razgibanem umetniku, ki je motivno obogatil domačo plastiko ter razvil raznotere izrazne možnosti od impresionistično ugašenega portreta do ekspresije in abstrakcije. Med Savinškovimi kiparskimi stvaritvami najdemo tudi mnoga portretna dela naših književnikov in javnih delavcev. Tako ubrana razstava nudi prerez oglavilnih del zgodnj umrlega kiparja, bogata in dognana spomeniška plastika je seveda podana le v reprodukcijah.

Jakob Savinšek — »Jeza« — bron 1953

Knjiga, ki nam bo koristila

Prijetno smo bili presenečeni, ko se je na jugoslovanskem knjižnem trgu pojavila druga in popravljena izdaja pred osmimi leti povsem razprodanega dela pokojnega dr. Milana Bedenčiča: »Duševna higijena u svakidašnjem životu«.

V tej vsebinsko zelo bogati knjigi je avtor kot zvešil Adlerjev učenec in izkušen praktični obdelal tako rekoč celokupno področje duševne higijene od njenih osnovnih principov, preko elementov pravilnega vzgajanja in zakonskih problemov vse do družbeno negativnih pojavov, kot so alkoholizem, narkomanija, samomor in kriminaliteta.

Za nas so posebno dragocena tista poglavja, ki govorijo o pomenu zdravega vzdušja v družini, o vplivu vzgoje na razvoj osebnosti, o težavah v puberteti, o vzrokih slabega napredovanja nekaterih učencev in poglavje o seksualni pedagogiki.

Pa ne samo to. V celoti gledano je knjiga izčrpana zakladnica pomembnih spoznanj o človekovem dejanju in nehanju vse do problemov starosti.

Prepričan sem, da bodo po tem delu radi segali vsi tisti, katerih poklic zahteva poglobljeno

delo z ljudmi, posebno še z mladino. Z ljubeznijo in bogatimi življenjskimi izkušnjami napisane besede avtorja, ki je vse svoje sile posvetil tem, tako človeškim vprašanjem, bodo znova prepričale vsakogar, ki dela bodisi na učno-vzgojnem, socialno-skrbstvenem ali pravnem področju, da je najlažje obsojati, težje razumeti in najtežje zares in učinkovito pomagati kateremukoli človeku, ki se nahaja v notranji stiski. Odtod tudi vodilna misel te knjige, da je bolje preprečevati kot zdraviti in da je srečno otroštvo najboljše zagotovilo za pravilen razvoj človekove osebnosti.

Knjiga, 470 strani, je pisana v hrvaščini. Na koncu ima navedeno literaturo, uporabljeno pri drugi izdaji, ter stvarni indeks, ki ga v prvotni izdaji delo ni imelo. Indeks omogoča boljši pregled obširne vsebine, prave zakladnice vsakega pedagoga, ki se želi poglobljati v problematiko, s katero se srečuje vsak dan pri delu z zaupanimi mu učenci. Prav zato knjigo šolam toplo priporočamo. Stane 3850 din, izdala pa jo je založba Medicinska knjiga v Beogradu leta 1964. Naše knjigarne knjigo že prodajajo.

Vojan Arhar

Iz drugih republik

Združenje domov

V SR Hrvatski so ustanovili republiško združenje domov, ki bo poskrbelo — skupaj s PKZ in organi republiškega IS za reševanje problemov domov, da bi le-ti dobili odgovarjajoče mesto v vzgojno-izobraževalnem sistemu in da bi dali to, kar družba od njih pričakuje.

Problemov imajo te ustanove precej. Po osvojitvi je število domov nenehno raslo, in sicer tako, da so jih imeli leta 1951 v vsej republici 345, v njih pa je bilo 40.345 učencev. Po tem letu so začeli domovi usihati: obične, ki bi morale skrbeti za njihovo financiranje, so začele razglasiti, da so jim domovi v preveliko breme, da zanje niso zanimivi, ker je v domovih večina otrok iz drugih občin ipd. Tako se je primerilo, da je bilo pred nekaj meseci na Hrvatskem le še 93 domov z 12.000 učenci, zdaj pa jih je verjetno še manj, kajti še vedno jih ukinjajo, čeprav potrebuje gospodarstvo nove kade.

In kako je s financiranjem teh institucij? Pred dobrim letom je dobil vsak dom od ustanovitelja povprečno 430.000 din. Udeležba gospodarskih organizacij pri financiranju ostalih domov je minimalna, saj predstavlja le 8 % od skupnih dotacij, ki jih dobivajo domovi. Prispevek gospodarskih organi-

zacija je torej simboličen, čeprav je v tem šolskem letu v domovih 88 % učencev, za katere je zainteresirano gospodarstvo.

Obstanek domov je torej odvisen od denarja, ki ga odmerjajo starši »domovcev« za oskrbovalnost. Vsakdo mora plačati povprečno od 14 do 18 tisoč dinarjev, s čemer pa je prizadet standard teh ljudi, saj so v domovih večinoma otroci kmetovalcev (39 %) in delavcev (31 %).

Težave so tudi, ker je večina domov v starih poslopjih — samo 30 % vseh domov v tej republici je v primernih zgradbah! Ostali so večinoma v prostori, ki ne odgovarjajo niti najosnovnejšim higienskim in pedagoškim pogojem. Nekaj domov ima zatočišče celo v nekdanjih samostanih (Split, Reka, Zagreb). Oprema v domovih je slaba, v povprečju pride na vsakega »domovca« nekaj več kot 3,5 % spalnice. Težave nastajajo tudi — kar velja predvsem za domove v večjih industrijskih središčih — zaradi heterogenega sestava učencev po šolah, oddelkih itd. Tudi za te institucije velja — kot za marsikaj drugega — da je povpraševanje večje od ponudbe. Poglejmo: letos so zavrnili 1825 prošenj za sprejem v domove, ker so bili že zasedeni. To pomeni, da bo treba graditi nove.

Problemov je torej mnogo in novo združenje bo imelo precej dela, predno bo vse rešilo.

»AMBROSIO KRADE ČAS«

Mladinska igra na mariborskem odru

Medtem ko so ostala gledališča, ki skrbje za mladinsko dramatik, posegla v noveletnih dneh po slovenskih avtorjih (Mikeln, Rozman, Vrhunec), je gledališče v Mariboru izbralo igrice belgijskega avtorja Arthurja Fanguenza »Ambrosio krade čas« — Ambrosio tue l'heure. Delo je prevedel Emil Smasek, v Mariboru pa je doživelo prvo jugoslovansko uprizoritev na poklicnem odru. Čeprav je Fanguenz napisal še več znanih mladinskih iger (Robinson Crusoe, Otok zakladov, Štiri tatvine Ali Babe, Lisica zvitozrepka, Don Quichote...), je Ambrosio... najpopularnejša in je obšla že številne evropske in svetovne odre, med drugimi tudi v Franciji, Angliji, Kanadi, ZDA in še.

Avtor, ki se ves posveča le mladim gledalcem, je v gledališkem listu zastopal s svojim krajšim spisom v prevodu Emila Smaska, in sicer o konceptu gledališča za otroke, s katerim nam pomaga razumeti tudi priučujočo igrice. Iz tega zapiska med drugim izvemo tudi, da je načelno »proti gledališču za otroke z otroki«. In res, tudi v Ambrosiu nastopajo le odrasli. Avtor se izogiba tudi direktnemu poseganju mladih gledalcev v igro. Vendar se nanje obrača tako, da ne zahteva glasnega odgovora.

Vsebinska je pravzaprav skromna. Ambrosio, ki rad lenari, sovraži vse, kar oznanja čas. Zato pa pokrade in poskrije vse ure,

pokvari zvonove... To pa ne pomenja le zaradi sovraštva do dela, marveč tudi v upanju, da bo s tem koristil ostalim meščanom. Ko mu uspe, da njih v mestu ne ve za čas, seveda spozna, da je tako stanje nemogoče, saj je svoj prijatelj le onesrečil, Spazzina pa skoraj spravi ob življenje. Zato prizna krivdo in se loti dela. Avtor razvija dogajanja na odru »diskretno«, nikoli ne zaide v banalnost, prisiljenost ali kokeitiranje s publiko. Zato ne izjavlja iz otrok smeha in salvah, marveč se vso igrice smehljajo. Tudi vzgojni smoter igrice, ki ga avtor hi navsot ne skriva, niti ga ne posreduje v osladnih stavkih s privzdignjenim prstom, ni vsiljiv, marveč je organski zaključek vsebine. Zamerili bi mu lahko morda le nekoliko preohlapno prvo dejanje. V glavnem zelo primeren mladinski odrski tekst.

miseln Ambrosio. Ta vloga mu je pač »ležala«.

P. S. — Škoda, da mariborsko gledališče ne more uprizoriti vsaj dveh del za otroke na leto. Ta problem je nakazal sam umetniški vodja drame Fran Žizek v svojem zapisu o letošnji podobni mariborskega repertoarja — Mariborska dramaturgija. Vprašamo pa se tudi, kaj je z obljubljenimi gostovanji mladinskega gledališča iz Ljubljane. Videli smo lahko le eno predstavo Rozmanovega Cudežnega pisalnega strojčka (ob Kurirčkovem festivalu). Radi pa bi videli tudi druge izvirne domače tekste, saj se v zadnjem času relativno več avtorjev ukvarja z mladinsko dramatikoj kot v bližnji preteklosti (Mikeln, Vrhunec, Petan, Rozman, Suhodolčan, Ingolič) in celo relativno več kot z dramo za odrasle.

Tone Partljič

»Zbornik za historiju školstva i prosvjete«

Pred nedavnim je izšla v Zagrebu prva knjiga Zbornika za historiju školstva i prosvjete. ki so ga izdali šolski muzej v Zagrebu, Pedagoški muzej v Beogradu in Slovenski šolski muzej v Ljubljani. »Znanstveno raziskovalnega dela kot individualnega dejanja ne bi smeli podcenjevati, ali pa se zadovoljiti samo z njim. Treba se je organizirati« — to je ideja, iz katere se je porodila zamisel o izdaji zbornika, ki naj bi »odkrival zgodovinsko gradnjo in jo interpretiral z znanstveno metodologijo, zaostrela merila, dvigal nivo del in pritegoval nove sodelavce«.

V uvodnem delu zbornika, ki ima naslov »Clanki in razprave«, je med drugimi objavljen članek Toma Zaleca, ki govori o letu 1943, pomembnem za razvoj šolstva in prosvete na osvobojenem območ-

ju Hrvatske, o začetkih pouka kemije na Hrvatskem, v Sloveniji in Srbiji pa piše Zvonko Horvat. O šolstvu na Slovenskem v bržaznodemokratski revoluciji (1848—1851) piše Vlado Schmidt. (Clanki slovenskih avtorjev so objavljeni v slovenščini.)

Aleksander Banović je prispeval za zbornik članek z naslovom Univerzalizem Jana Amosa Komenskoga. Avtor odlomka iz življenja pomembnega hrvatskega pedagoga dr. Paja Radosavljevića je Jovan Iskruljev, o delu Davorina Trstenjaka v Karlovcu pa govori dr. Dragutin Franković. Pedagoški lik učiteljice Marije Fabković nam predstavlja dr. Mihajlo Ogroznović.

Med krajšimi prispevki je na začetku rubrike objavljen sestavek Slavice Pavlič, ki podaja Pregled razvoja šolstva v Kriškem do leta 1941. Dalje beremo še sestavek o prvih revizijah srbskih šol pod Turki in dokumentu o reviziji šol v prištinskem sandžaku v šol. letu 1895/6, zapis o osnovni šoli v Nerodimlju ter iz zgodovine osnovnih šol v ružanskem (zlatiborskem) okraju od 1. 1836 do 1900.

Šolske muzeje predstavlja rubrika Iz dela šolskih muzejev, v kateri obravnava France Ostanek šolske muzeje kot dokumentacijske centre za zgodovino šolstva in vzgoje. V Poročilih in kritikah ocenjuje Ferdo Gestrin knjigo Vlada Schmidta Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem, Branko Pleše pa Tona Crnoborija Preporod hrvatskega šolstva Istre v NOB in spominsko publikacijo Pouk gozdarstva na Hrvatskem.

(Naslov uredništva in administracije: Hrvatski šolski muzej v Zagrebu, Trg maršala Tita 4, tek. račun pri Narodni banki Zagreb št. 400-182-608-412.)

NOVE KNJIGE

Simon Gregorčič — »Poezije«. Za zbirko Kondor je Blaž Tomažević izbral in uredil Gregorčičeve pesmi ter poskrbel za krajšo spremno besedo ter nadrobnejše opombe. Izbor šteje 102 pesmi, najlepše iz Gregorčičeve pesmarice. Urednik jih je porazdelil na šest ciklov; domoljubnim in ljubezenskim pesmim sledijo pesmi, ki odražajo Gregorčičovo razmerje do sveta s prizvokom pesimizma — to tvorijo jedro izbora — nato sledijo poučne in epske pesmi. Gregorčičeva biografija je odmerjena na bistvene pojave in probleme, a presega običajno šolsko povednost. Tomaževićeva posrečena novost je v tem, da mu ni toliko važna življenjska, ampak literarnozgodovinska osnova — seveda se tudi tej ne izogiba — zato pa je tem bolj skrben pri vsebinski, metrični, izrazni in miselni osnovi.

Rajka Počkarjeva

Prve dni letošnjega leta smo se na ljubljanskem pokopališču poslovlili od tovarišice Rajke Počkarjeve, predmetne učiteljice na Kostonjeviški šoli. Zalostno je odjeknila vest, da je razmeroma mlada tovarišica tako zgodaj morala skleniti svoje življenje. Težko, še danes težko verjamemo, da je ne bo več nazaj. Poznali smo jo kot izredno vitalno, sposobno in delovno tovarišico, ki ji ni bilo žal časa za obsežne priprave na pouk, čeprav je bila izobražena in dobro podkovana za stopnjo, ki jo je poučevala. Na kostonjeviško šolo je prišla pred desetimi leti, ko je končala

Višjo gospodinjstvo šolo v Grobljah. Prej je poučevala v Stopičah, v Soteski, v Skočjanu in nazadnje v Zameškem. Poleg svojega predmeta je poučevala še likovno vzgojo in le-to za tudi študirala na Pedagoški akademiji. S svojim študijem je bila že skoraj pri koncu, a študirala je celo med boleznijo.

Kaj in koliko je tovarišica delala, se prav zavedamo šele zdaj, ko je ni. Vdila je vrsto težav za izobraževanje kmečkih deklet in mnogim med njimi je preskrbela celo službo. V šoli je marljivo vodila gospodinjstvi praktični pouk, fotografiral je krožek gospodinjstva. Poleg tega je vodila mlade združnice, ki so pod njenim vodstvom obdelovale precej velik kompleks šolskega zemljišča. Za tovarišico Počkarjevo je bilo značilno, da je vsako delo, ki ga je prevzela, pravočasno in skrajno natančno izpolnila. V svojo natančnost je šla morda tako daleč, da ji je ta natančnost bila v breme in da jo je morda celo ubijala. Zahrbna bolezen jo je izrgala od nas in tovarišice Rajke ne bo več. Njen razred bo letos končal osemletko. Učenci, ki jih je ljubila, bodo zapuščali šolo ne da bi se poslovili od nje in ji v znak hvalečnosti ob slovesu stisnili roko. Imela jih je resnično rada in je celo v najhujšem trpljenju povpraševala po njih. V svoji poslednji besedi jim je zapustila tudi svoje osebno perilo, obutev, kolo. Umrla je zelo težko, kakaj vse do zadnje ure ni marala morfolija, ki bi ji bil ublažil brezupno bolečino. Odklanjala ga je z besedami: »Jaz hočem živeti, ne dajate mi tega! In vse do smrti je upala da bo živela, da se bo še vrnila pod svoje ljube Gorjance, k svojim učencem, k svojim ljudem... Zapustila je moža, s katerim je bila le tri dni poročena, in več kot sedemdeset let staro mater. In če je tragedija še večja — deset dni za Rajko je umrla še sestra Anica, ki je bila učiteljica v Stopičah pri Novem mestu. Pokopali so jo v isti grobi in tako zdaj skupaj uživata svoj poslednji mir, ki sta ga s svojim delom in trpljenjem tako težko zaslužili. Lado Smrkar

Nikolaj V. Gogolj — »Plašč in druge povesti«. Izbor šestih novov in povesti iz pripovednih del Nikolaja Vasiljeviča Gogolja je prevedel Severin Sali, spremno besedo pa je zapisal dr. Bratko Kreft. Gogoljeva radoživa, a kritična in stvarna komedija »Revizor« je že dolgo tega razprodana, ta izbor pa ponuja njegova realistična pripovedna dela, med njimi gotovo ohranja posebno mesto »Plašč«, nekako drugače Cankarjevemu »Hlapcu Jerneju in njegovi pravici«. V njej je Gogolj izoblikoval kriče socialni in moralni protest mase, brezpravnega človeka zoper družbo in krivice. Sprema beseda dr. B. Krefta osvetli razvojno pot Gogoljeve ustvarjanja, vendar se predvsem pomudi pri prevedenih delih. Nekateri primerjalni paralelizmi so duhoviti, posrečeni, ko pa gre za nekatere sodobne književnike, pa zapisana misel obvisi v zraku, ker nima ustreznih razlage, kar bi veljalo posebej upoštevati, saj so Kondorjevi zvezki namenjeni šolski mladini. Celotno estetsko in idejno tolmačenje kaže dr. B. Krefta kot globokega poznavalca Gogoljevih del.

Hans Hass — »Izhajamo iz morja«. Dr. Hans Hass, pionir podvodnega raziskovanja, je že s svojimi prvimi zapisi o podvodnem svetu upravičeno vzbudil zanimanje širše javnosti, ki je na stopnji potopisno-poljudnoznanstvenega dela sledila pionirski podvigom. Mladinska knjiga je v prevodu Mare Puntarjeve natisnila knjigo te vrste — »Izhajamo iz morja«. Zdi se, da Hass nima takega pisateljskega daru kot njegov »podvodni kolega« Cousteau, ali bolje rečeno, Hass zna uravnati pripoved v zanimivo, osebno doživeto, tudi napeto nizezanje podvodnih doživetij in zapajanje, toda Cousteau zna vplesti nevsipljivo in privlačno, poučno, dovolj bogato množino zapajanj iz živalskega in rastlinskega sveta. Mikavni zapisi Hansa Hassa nam znova govorijo, kako malo ve človek o podvodnem svetu. Hassove zapise lepo dopolnjujejo barvne in črno bele reprodukcije, naslovno stran pa je čedno opremil Uroš Vagaja. Poučna in privlačna vsebina knjige »Izhajamo iz morja« bo pritegnila tako odraslega kot mladega bralca, razlaga pa one, ki jim je blizu podvodni ribolov.

Ob ponatisu »Ljubimca lady Chatterley«

Odkar je David Herbert Lawrence (1895—1930) objavil svoje prvo priznano literarno delo »Beli pav«, je ostal v ospredju zanimanja britanske proze, ki je s svojimi romani vzbudil in vzburi tolikšno pozornost, da je — sicer iz različnih nagibov — postal središče domače in evropske kritike. Naj smatra ugledni esejist in literarni kritik Arnold Kettle kot mnogi drugi roman »Mavrica« za najboljši prozo Lawrencea, pa je vendarle »Ljubimca Lady Chatterley« tisto delo, ki je razgrevalo konservativne in napredne duhove in obveljalo med bralci kot najbolj mikavno. Kakor dokazuje Arnold Kettle, da nobeno drugo delo Lawrencea ne združuje toliko različnih, a za pisatelja specifičnih aspektov kakor ravno roman »Mavrica«, pa je ostrino vprašanja odnosov med moškim in ženo Lawrence v »Ljubimcu Lady Chatterley« izrazil v takem naturalizmu, da so v času izida napačno tolmačili pisateljeve težnje ter mu navrgli grobe optike in izrekli »moralno« anatemo.

Odkar je roman izšel (l. 1920), je bil »Ljubimca Lady Chatterley« hvaljevan, poredke pa so bile resne

1930, nekateri so imenovali ta čas po pisatelju, zavedajoč se velikega vpliva, ki ga je imel Lawrence s svojimi pripovednimi deli. To je doba, ko upada vera v tradicijo in ugled družbe. Lawrence nadaljuje tradicijo angleškega socialnega romana, toda i. svetovna vojna je tudi nanj, kot na mnoge druge, vplivala z vrsto vprašanj in dvomov, pridružijo se nove izrazne možnosti, ki jih je v psihološkem romanu podal Dostojevski, v znanosti pa Freud. To so nekateri bistveni komponenti, ki so vplivale na Lawrenceovo pripovedništvo.

Kot vsa pripovedna dela D. H. Lawrencea, tudi »Ljubimca Lady Chatterley« ohranja fabulativno osnovo, pri tem pa je nepogrešljiva idejna podlaga, tako značilna za pisatelja in vselej neposredno jasno izražena. V ospredju dogajanja je Ljubezen Lady Chatterley do duševno in telesno krepkega gozdarja, potlej ko se odvrne od svojega nemogočega, v vojni prizadetega, a v bistvu samozvestnega moža, ki ima več posluha za poslovne transakcije kot za človeško plat svoje mlade, vitne žene. Ta trikotnik je Lawrence spretno zastavil tako, da ni mogoče nobenih fabulativnih in še bolj miselnih premikov in izmikaj, podal je slavo-spev sproščeni ljubezni, fizičnim odnosom, ki so bili stoletja in stoletja tabu. V ozadiju tega dogajanja je podoba industrijske Anglije, živo in mračno stanje, ki se mu Lawrence zoperstavlja z novodobno »nazaj k naravi«. Vse to razkriva raznorodne miselne sestavine Lawrenceovega pogleda na tedanje Anglijo, na družino in nepotroženo, iskrene intimne odnose. Obzirljiva podoba zindustrializirane angleške pokrajine in njenih ljudi — čeravno ne v prvem planu — deluje zoper industrializacijo ter v osebni komponenti dogajanja zadobi za Lawrencea svojega razlaga za duhovni upor zoper tedanje stanje. Ne gre oporekati, da najdemo v delu poleg nekaterih miselnih slabosti tu-

di mesta, kjer pisatelj steer spontano, iskreno podaja spolni akt, a namesto hotene poetizacije s svojimi izrazi ne doseže tega in lahko izpove celo nasmeš. Važno pa je to, kar smatramo za pisateljevo umetniško izpoved, za njegov credo, s katerim je hotel odkriti ljudem lepoto prirode in prirodne ljubezni, smisel za nepotroženo življenje, ki je kreativno, vredno človeka. V tem pa je »Ljubimca Lady Chatterley« preživel pisatelja in njegovo dobo, ozkorni kritiki pa se ostali bled spomin na burni čas, ki ga je D. H. Lawrence pisateljsko obogatil z novimi pogledi in odnosi.

Po skupni zamisli in v posameznih jezikovnih izdajah je izšlo deset zvezkov »Pravljice jugoslovanskih narodov«. Mladinska knjiga je oskrbel slovensko izdajo, ilustratorji pa so skupni vsem izdajam jugoslovanskih založb. Kakor skrbni Mladinska knjiga v posebni zbirki Zlata ptica za načrtno izdajanje pravilic raznih narodov in izšla tako široko izpeljana zamisel kar širokopotezna za enipomilijonski narod, pa izredno zanimanje, razprodane knjige potrjuje ubravnjenost in odliko takih izdaj. Povedati je treba, da so te izdaje najprimernejše za mlade, ki se je že dobro utrla pot do branja, za tiste pa, ki se začnejo spoznavati s skrivnostmi črk, se mora knjiga pravilic podkrepiti s številnimi ilustracijami, kajti vizualna predstava se prednjači in vodi fantazijo in — kar je zelo važno — tudi prebujajo željo po spoznavanju praviljice sveta oziroma po branju.

»Pravljice jugoslovanskih narodov«

V dneih, ko se časopisi in naše organizacije ter svetovno javno mnenje bojuje proti prenehanju in kaznovanju nemških nacistov s strani službene bonnske vlade, je izšla drobna knjižica: MIRIAM STAJNER: VOJAK Z ZLATIMI GUMBI. Mlada slovenska pisateljica nam v nji opisuje trpljenje židovske dekle Bibike, ki je morala skupaj s starši narediti v zadnji vojni strahotno pot skozi zasramovanja in taborišča nemškega nacizma. Prav bi bilo, da bi to delo prebrali sleherni slovenski otrok in mladinec, kajti tu se mu bodo odprle oči in bo o nacizmu tudi sam lahko vedel dovolj, kar vedo sedaj le starši, mnogi taboriščniki, pa tudi takratni otroci... Avtorica je znala obdržati stil in način pripovedovanja, ki ga ni treba še posebej podkrepi z ilustracijami, saj beseda pove dovolj. Če bi tu povedal še to, da je ta

mala Bibika, ki jo opisuje pisateljica, MIRIAM sama, saj si je to ime dala, ko je bila majhna — takrat je imela pet let, ko jo je okupator 1941. odpeljal od doma, iz Trebnjega na Dolenjskem, kjer je živela s starši v starem gradu ob Temenici... Zato diha iz knjižice ta dolenska pokrajina, ljudje v njej. Pisateljica niza spomine iz svoje rane mladosti, ko je tod pasla sosedove krave s prijateljico Ivo, sedaj priznana dramsko umetnico Zupančičevo. Prav bi bilo, da jo vzgojitelj preberejo in priporočijo svojim dijakom in učencem.

Drugo knjižno darilo pa je

LOJZETA ZUPANČA: SONCE JE UMRLO. Knjižica je izšla za novo leto v založbi BOREC, v katerem nam znani mladinski pisatelj in zbiratelj narodnega blaga opisuje trnjevo pot, ki jo je naredil v času zadnje vojne od Kolpe do Morave in kočevskih zaporov. V tem svojem drobnem zapisu riše drobne dogodke ob začetku vojne na Kočevskem, s posebnim ozirom na kočevsko vprašanje, na boje Slovencev s kulturbundovci in njihov oči odločno borbo ostalih Slovencev te deželice ob Rini in Kolpi z okupatorjem. Torej zanimivo branje za našo mladino, ki bo iz njega spoznala koček kočevskega problema, boj kočevskih Slovencev za svoje pravice. Posebno mladina s Kočevskega bo rada posegla po njej.

Obe knjižici sta posvečeni

mladini, obe iz dni bojev, revolucije in lep dar za letošnje slavnostne domovine ob 20-letnici osvoboditve. Marjan Tratar

V zbirki Kozmos (Mladinska knjiga) je pravkar izšla knjiga »Telesna kultura in šport«. Njen avtor Drago Stanić, naš znani telesnovzgojni delavec, je v knjižici zbral poglavja o razvoju telesne kulture in telesne vzgoje v svetu in pri nas ter podrobneje obdelal značilnosti vsake športne panoge posebej; knjižica bo prav gotovo koristen pripomoček našim telesno-vzgojnim učiteljem!

Pravljice jugoslovanskih narodov

Polni meri izpolnjujejo omenjene zahteve, zatorej ob večjih črkah kot smo jih navajali, vedno tudi barvna ilustracija zapise besede in niz le-teh ohranja pri najmlajših poslušalcih ali bralcih trajnejšo spominsko predstavo in jim ob zgodbi nudi kvaliteto, dojemljivo in dostopno likovno predstavo. Razumljivo je, da deset zvezkov pravilic ne ponarži v celoti svetovne etične misli, optimizma, vseh tudi zdrav, segav humor. Besedilo pravilic je prirejeno za stopnjo dojemljivosti najmlajših bralcev, zato so tudi stavki kratki, odrezani, brez postranskih ali teže razumljivih sklenec.

Posebna pohvala gre ilustratorjem, ki jim je skupna težnja po so-

FILMI O POKLICIH IN PROIZVODNIH PROCESIH

Potreba po novih prijemih nazornega, privlačnega in realističnega poklicnega prosvetljanja ter informiranja mladine z delom v različnih poklicih, potreba po poglobljeni poklicni vzgoji, po seznanjanju z možnostmi izbire poklica, zaposlitve in nadaljnega razvoja — vse to je narekovalo zamisel o izdelavi posebne serije filmov za poklicno usmerjanje.

Osnovni namen pri odločitvi za serijo filmov je bil dobiti sodoben in učinkovit pripomoček množičnega poklicnega prosvetljanja, ki bi v kombinaciji z drugimi sredstvi in načini usmerjanja mladine (predavanja, ekskurzije, poklicne monografije itd.) prispeval k bolj načrtnemu, bolj vsestranskemu in objektivnejšemu seznanjanju mladine s svetom poklicev in dela.

Obširno in pestro tematiko je treba torej prikazati iz specifičnega zornega kota, poljudno in življenjsko v več filmih, od katerih bi vsak obravnaval določeno gospodarsko panogo oziroma po-

klicno skupino, v njej pa zajel posamezne različne poklice, ki so zanj najznačilnejši.

Zavod SRS za zaposlovanje delavcev v Ljubljani se je skupno s filmskim oddelkom Zavoda SRS za produktivnost dela lotil te pomembne in odgovorne naloge. Po dveh letih dela na tem področju in po devetih, doslej posnetih in izdelanih filmih dobiva serija že svojo fiziognomijo in vlogo v dejavnosti poklicnega usmerjanja. Glede na program serije filmov, pa smo še vedno v prvi polovici zastavljene naloge in morda bi bil čas, da v širšem krogu razpravljamo o dosežanih delu.

Ugotavljamo, da smo se z doslej posnetimi filmi približali svojemu osnovnemu namenu. Obstaja težava pri izbiranju tistih delovnih mest in poklicev, ki naj bi reprezentirali posamezna področja dela, poklicne družine ali panoge gospodarske dejavnosti.

Pogoji dela v posameznih gospodarskih organizacijah niso vedno v vsej državi enaki, prav

tako pa je tudi delitev dela in razvitost proizvodnih sredstev zelo različna. Tudi poti do poklicev oziroma načini šolanja, strokovnega izobraževanja in usposabljanja, se zelo razlikujejo in menjajo. Pri doslej posnetih filmih smo skušali ujeti povprečje in upoštevati intencije ter potrebe našega družbeno-gospodarskega razvoja.

Doslej smo posneli naslednje filme:

— »Izbiram si poklic«;

— »Poklici v proizvodnih procesih«;

— »Poklici v turizmu in gostinstvu«;

— »Poklici v gradbeništvu«;

— »Poklici v grafični industriji«;

— »Poklici v železarstvu«;

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v rudarstvu«.

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

— »Poklici v kmetijstvu« —

150-letni jubileji osnovnih šol

Letos praznuje svoj 150-letni jubilej naslednje šole: Zreče, Smlednik, Zelenik, Remšnik, Jelšane, Prem, Mozil, Prebold in Renče.

Šola v ZREČAH je bila ustanovljena že leta 1815 in to kot farna šola. Učilnica je bila v leseni koči — mežariji. Prvi znani učitelj, ki je učil na »stari šoli«, je bil Jurij Smaher. Pouk je obiskovalo 35 otrok. Ker pa je število učencev vedno narasčalo, so sklenili v šolskem letu 1870/71 postaviti novo šolsko poslopje za dvorazrednico. Šola se še nadalje širila, tako da je bila leta 1890 že tri — in leta 1903 ko so zgradili

prizidek — štirirazredno, leta 1927 pa petrazredno. Leta 1934/35 je ministrstvo za prosveto na osnovi paragrafa 7, 8. in 17. zakona o narodnih šolah na predlog banovinske uprave z odlokom O. N. br. 51948 dne 26. novembra 1934 odredilo, da se na narodni šoli v Zrečah odpre II. razred višje narodne šole.

Leta 1815 je bila v SMLEDNIKU zasilna šola v župnišču, kjer je poučeval cerkovnik Matija Križar, ki je bil toliko izobčan, da je govoril in pisal slovensko in nemško. Zasilna šola je delovala do leta 1829, ko je bila ustanovljena trivarna šola. Z dekretom dne 23. julija 1828 je bil imenovan za učitelja in mežnarja Franc Germ. Že leta 1874 je poskušal šolski nadzornik razširiti šolo v dvorazrednico. Toda zgraditi je bilo treba novo šolsko poslopje, temu pa sta nasprotovala krajevni šolski odbor in župan. Borba je trajala vse do leta 1889/90, ko je bilo šolsko poslopje zgrajeno. Leta 1931 so dvorazrednico razširili v štirirazrednico. Sedaj je postalo vprašanje gradnje novih šolskih prostorov, spet aktualno. Krajevni šolski odbor je bil pripravljen zgraditi novo šolsko poslopje, vendar pa so nasprotovali, Zanimiv je dogodek dne 20. septembra 1932, ko se je v komisijemskem ogledu zmlajša zbralo okoli 40 vaščanov, ki so s kričanjem in zmerjanjem protestirali proti novi šolski zgradbi, češ da otroci ni treba hoditi v šolo. Pod vplivom vaščanov so nasprotovali tudi krajevni činitelji in tako je prišlo leto 1940 in pričela se je druga svetovna vojna, ko v Smledniku še vedno ni bilo nove šole.

DELOVNA SKUPNOST GLASBENE ŠOLE ORMOŽ

razpisuje delovno mesto

— upravitelja šole

Pogoji: višja ali visoka izobrazba, vsaj 2 leti upraviteljske ali 5 let učiteljske prakse ter sposobnost za vodstvo pihalnega orkestra in pevskega zbora.

Na razpolago je takoj vseživljeno trisobno stanovanje v novem bloku.

— učitelja za trobila

Pogoji: strokovni ali predmetni učitelj s še kakim stranskim predmetom.

Na razpolago je zaenkrat samska soba.

Osební dohodki obeh po Pravidniku.

Razpis velja do zasedbe mest.

Iz Samopomoči

Uprava Samopomoči se je odločila, da bo člane obveščala od časa do časa o umrlih članih. V januarju 1965 smo imeli te-le smrtne primere: Viher Marija, vdova po šol. upravitelju, Ljubljana; Rupnik Bogdana, učit. v pok., Ljubljana; Bizjan Lea, učit. v pok., Ljubljana; Jevnikar Zofija, vdova po šol. upravitelju, Ljubljana; Potrato Ivanka, strok. učit. v pok., Ljubljana; Dubrovč Slavko, šol. tajnik, Pulj.

Svojem smo izplačali posmrtnino po 60.000 din., v celoti 360.000 din. Mislimo, da pomeni ta vsota zelo pomoč stanovskih tovarišev. Zato, če še nisi član te humanitarne organizacije, nikar ne oklevaj in se prijavi bližnjemu našemu poverjeniku ali pa upravi Samopomoči v Ljubljani, Gospodarska ulica 3.

Redni občni zbor Samopomoči bo v nedeljo dne 7. marca ob 9. uri na osnovni šoli Majde Vrhovnik v Ljubljani, Gregorčičeva ulica. Poleg običajnih poročil bomo izbrali novo upravo in sklepali o dvigu posmrtnine. Vabljeni člani in nečlani!

Uprava

»ŠKOLSKI VJESNIK« št. 9—10

Pred nedavnim je izšla dvojna številka (9—10) splitskega časopisa za pedagogiko in prosveto vprašanja »Školski vjesnik«, v katerem je na uvodnem mestu objavljen članek dr. Danila Vihera Domovi kulture, v katerem poudarja avtor pomen teh ustanov za izobrazbo delovnega človeka in pravi, da bi morala skrb zanje prevzeti republika, ki je edina sposobna sistematično voditi organizacijo prireditev in drugih oblik dela na najbolj kvalitetni ravni.

Dr. Cvjetko Mika začenja pregled zgodovinskega razvoja besede demokracija, in sicer od besednega porenja preko demokracije kot oblike vladanja v stari Grčiji in rimski državi.

V rubriki Problemi pouka in vzgoje so naslednji članki: Bogić Knežević piše o pouku sociologije na učiteljski, Rodoljub A. Milić o pouku psihologije v 3. razredu gimnazije, Ivo Mlikota razgrinja načrt predavanja srborbovaščine v razredu osnovne šole. O vplivu nagrad in kazni na šolarja govori v »Temi za starše« M. Mrdjen; Zorka Pavčič pa poudarja koristnost kontrolnih vprašanj pri pouku biologije, s katerimi je, kot pravi, najlažje dokazati staršem nivo otrokovega znanja.

V drugem delu časopisa je vrsta zanimivih vesti: o nagradah, ki jih je podelila občinska skupščina v Splitu družbenim, političnim, kulturnim in prosvetnim delavcem, zapis o 20-letnici Pedagoške akademije v Splitu idr. (»Školski vjesnik« izdaja Zavod za školstvo kotara Split, Zrtava fašizma 4, tekoči račun 436-11-603-130, Narodna banka v Splitu.)

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

LJUBLJANA, TITOVA 3

Sporočamo, da so v rednih zbirkah izšle naslednje knjige:

Knjižnica Sinjega galeba:

Alena Santarova: KATJA, KATRIN, KATRICA,

broš. 200 din, celo platno 650 din

Nikolaj Sladkov: PLANET ČUDEŠ,

broš. 200 din, celo platno 650 din

Knjižnica NOB:

Josip Ribičič: RDEČA PEST

Ilka Vašte: PODOBE IZ MOJEGA ŽIVLJENJA, 950 din

Seliškarjeva zbrana dela:

JANKO IN METKA

BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA

V februarju bodo izšle še:

V zbirki Čebelica: Vera Čaplina: BELI MEDVED FOMKA.

V zbirki Kondor: Nušič: POKOJNIK, SUMLJIVA OSEBA.

V zbirki Sinji galeb: Miško Kranjec: OTROCI, ČIGAVI STE?

PRODAJNI SERVIS

MODNA HIŠA

LJUBLJANA · MARIBOR

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

sprejema naročila za knjižno zbirko

»KULTURA IN ZGODOVINA«

V zbirko so za leto 1965

vključena naslednja dela:

● Nikolaus Pevsner: EVROPSKA ARHITEKTURA

Pevsnerjev pregled evropskega stavbarstva sodi med najtehtnejša znanstvena dela, saj je edina sodobna, do najnovejših dobe segajoča zgodovina arhitekture, ki je ne uporabljajo samo strokovnjaki, arhitekti in zgodovinarji umetnosti, ampak se iz nje s pridom uče tudi laiki.

● Wright Mills: ELITA OBLASTI

Avtor, predstavnik sodobne ameriške sociologije, zavrača v knjigi tezo o demokratični vsebini družbenih in političnih odnosov v ZDA v 20. stoletju. Postavlja trditve, ki jo z vso vestnostjo skuša dokazati, da v sodobni ameriški družbi ne vladajo množice, marveč družbeni vrhovi kapitalističnih korporacij, centraliziranega državnega aparata in vojske.

● Philippe Van Tieghem: KRATKA ZGODOVINA VELIKIH LITERARNIH TOKOV V FRANCII

Eno temeljnih del sodobne francoske literarne zgodovine. Knjiga obsega razdobje od leta 1550 do leta 1930. Avtorji, na katere se sklicuje Van Tieghem, so imena, ki so tudi našemu bralcu bolj ali manj znana in so kot taka sposobna pritegniti njegov interes.

● Ferdo Gestrin-Vasilij Melik: SLOVENSKA ZGODOVINA 19. STOLETJA (do 1918)